प्रधान सम्पादक
संघनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविर
४२५९११० (संघाराम विहार, ढल्को)

प्रकाशक र विशेष सल्लाहकार
भिक्षुणी धम्मवती
फोन: ४२५९४६६

सम्पादक
भिक्षुणी वीर्यवती
फोनः ४२५९४६६

सम्पादन सहयोगी
भिक्षुणी शुभवती

व्यवस्थापकहरू
चिनीकाजी महर्जन
फोन: ९८४१२५२६६२
e-mail: chinikajim@gmail.com
ज्ञानेन्द्र महर्जन
फोन: ४२७५३७७,९८४१३६६५१४
ध्रुवरत्न स्थापित
फोन: ९८४१२६३३५५

सह-व्यवस्थापक
इन्द्रमान महर्जन
फोन: ९८४१४३४५७२

कार्यालय
धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी
धर्मकीर्ति विहार
श्रीघः नघःटोल
पोष्ट बक्स नं. ४९९२, काठमाडौं
फोन: ४२५९४६६

बुद्ध सम्वत् २५५८
नेपाल सम्वत् ११३४
इस्वी सम्वत् २०१४
बिक्रम सम्वत् २०७१

विशेष सदस्य	रु. २०००/- वा सो भन्दा बढी
वार्षिक	रु. १००/-
यस अङ्कको	रु. १०/-

धर्मकीर्ति
(बौद्ध मासिक)
THE DHARMAKIRTI
A Buddhist Monthly
9th SEP 2014

वर्ष- ३२ | अङ्क- ५ | ञँयाः पुन्हि | भाद्र २०७१

आफूलाई आफैंले प्रेरणा दिने, आफूलाई आफैंले परीक्षा गर्ने आत्म संयमी र स्मृतिवान् मनुष्य सुख पूर्वक बस्दछ ।

ज्ञानी मनुष्यहरूले सबभन्दा पहिले, इन्द्रिय वशमा राख्नु, संतोष हुनु, प्रातिमोक्ष नियम पालन गर्नु, फेरि यस्ता भिक्षुले शुद्ध जीवी र आलस्य रहित कल्याण मित्रहरूको सत्संगत गर्नुपर्छ ।

सबै दानलाई धर्मदानले जित्छ, सबै रसलाई धर्मरसले जित्छ, सबै रतिलाई धर्म रतिले जित्छ, तृष्णा क्षय भयो भने सबै दुःखलाई जित्छ ।

जरा नउखेली केवल काटेर मात्रै राखेको रुखको हाँगा फेरि फेरि पलाए झैं तृष्णा र अनुशय क्लेशको समूल नष्ट नगर्नेलाई दुःख बारम्बार आउँछ ।

संसारमा आमा-बुबाको सेवा गर्नु सुख हो, श्रमणभाव पनि सुख नै हो र पाप रहित ब्राह्मणभाव झन् सुख हो ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

▪ सम्पादकीय ▪

धर्म प्रचार गर्ने व्यक्तिहरूमा हुनुपर्ने गुणहरू

भगवान् बुद्धले धर्म प्रचार गर्नु भएको अमूल्य कार्यको प्रमुख कारण नै समाजमा, देशमा, लगायत संसार मा इमान्दार, कर्त्तव्य परायण एवं प्रज्ञावान् मानिसहरू सृजना गर्नको लागि हो । किनभने यस्ता पवित्र चित्त सहितका मानिसहरू बिना कहिं कतैपनि शान्तिले स्थान लिन सक्दैन ।

त्यसैले भगवान् बुद्धले प्रथम पटक धर्मचक्र प्रवर्तन गर्नु भएपछि भिक्षुहरूलाई यसरी निर्देशन गर्नुभएको थियो–

भिक्षुहरू ! बहुजन हित र सुख गर्नको लागि गाउँ-गाउँ, नगर-नगरमा धर्म प्रचार गर्न जानु ।"

संसारमा यस्ता पवित्र व्यक्तिहरू निर्माण गर्नको लागि धर्मप्रचार गर्ने धर्मप्रचारकहरू पहिला अमूल्य गुणहरूले सम्पन्न हुनु जरुरी छ । यी व्यक्तिहरू चरित्रवान्, निर्लोभी, लगायत धार्मिक कार्यक्रमहरू बनाउन सक्षम भए अझ सुनमाथि सुगन्ध हुनेछ । यी बाहेक बुद्ध शिक्षा अनुसार ती व्यक्तिहरूमा निम्न उल्ले खित अमूल्य गुणहरू समावेश हुनु अत्यावश्यक छन्–

(१) **उट्ठानवतो** – हतोत्साह नहुनु, प्रयत्नशील हुनु, जुन काम गरिरहेको छ, त्यसमा दक्षता र कुशलता हुनु जरुरी छ । अल्छी नहुनु कार्यकुशलता हुनु, योनिसोमनसिकार, मन लगाएर काम गर्ने बानी ।

(२) **सतिमतो** – होशियार, सतर्क र सधैं सजग हुनु । भगवान् बुद्ध भन्नुहुन्छ–

"सतिंच ख्वाहं भिक्खवे सब्बत्थिकं वदामि"

अर्थात्– सधैं होशियारी रहनु, सबै काम र अर्थ शिद्ध हुनु ।

(३) **सुचिकम्मस्स** – शरीर, वचन र मन शुद्ध हुनु । यसरी गरेको कार्यले पछिसम्म भलो नै हुनेछ भन्ने ज्ञान हुनु ।

(४) **सञ्ञतस्स** – पञ्चइन्द्रिय संयमित हुनु, अनुशासित हुनु पनि उपयोगी गुण धर्म हो ।

(५) **धम्म जीविनो** – (धार्मिक जीवन)

धार्मिक जीवन जीउने व्यक्तिबाट कसैलाई अवरोध हुँदैन । असल र सफल धर्मप्रचारक धार्मिक व्यक्तिबाट धैरै व्यक्तिहरूको उपकार हुन्छ । यसरी धार्मिक जीवन जीउने व्यक्तिलाई धर्मले रक्षा गर्नेछ । त्यसैले भगवान् बुद्ध भन्नुहुन्छ–

"धम्मो हवे रक्खतीति धम्मचारी"

अब धर्मप्रचारकहरूको असल बानी व्यवहारयुक्त आदर्शमय गुणको कारणले कसरी मानिसहरूको वानी व्यवहार सुधियो र कसरी धर्म प्रचार भयो भन्ने विषयको बुद्धकालिन घटना यहाँ प्रस्तुत गर्न उचित देखिन्छ ।

नादिका नामक एक जंगलमा भिक्षु अनिरुद्ध, भिक्षु किम्बिल र भिक्षु नन्दिय गरी ३ जना भिक्षुहरू रहनु भएका थिए । उहाँहरू उक्त जंगलमा धर्मप्रचार लगायत ध्यान भावना गर्ने उद्देश्य लिएर रहनु भएका थिए । ३ जना एकै ठाउँमा रहनु भई एक आपसमा दैनिक कार्य विभाजन गरी आर्य मौन व्रत पालन गरी बस्नु भएका थिए ।

विहान जो व्यक्ति पहिला उठ्छ उसले कूचो लगाउने, अर्कोले पानी लिएर आउने र तेस्रो व्यक्तिले आशन ओछ्याउने आदि कार्य गरी चुपचाप ठीक समयमा सबै काम सम्पन्न गरिन्थ्यो । कसैले कसैलाई आरोप लगाउने चलन थिएन । यसरी ३ जना भिक्षुहरू एक आपसमा मिलिजुली आ-आफ्नो कर्त्तव्य पालन गरी शान्तपूर्वक जीवन बिताइरहेको देखी त्यस जंगलको बनपाले ज्यादै प्रभावित भएको थियो ।

उसले आफ्नो गाउँमा गएर ती तीन जना भिक्षुहरूको आदर्शमय गुणहरूको विषयमा उल्लेख गरे । गाउँलेहरूले भिक्षुहरूको आदर्श सिकी गाउँलेहरू सबै एक आपसमा मिली आ-आफ्नो व्यवहार सुधारी, निस्वार्थपूर्वक आ-आफ्नो जिम्मेवारी निभाउन थाले । फलस्वरुप उनीहरूको गाउँ यथासिघ्र विकास हुन थाले । त्यहाँ छलकपट र स्वार्थको स्थान रहेन । शान्तिपूर्ण वातावरणले स्थान ओगट्न थाल्यो ।

यसरी धर्मप्रचारकहरूको राम्रो गुण एवं व्यवहारको माध्यमबाट सहि तरिकाले धर्मप्रचार हुनु गौरवको कुरो हो । आशा छ, यही गुणहरूको अनुशरण हामीले पनि गर्न सकौं । र आ-आफ्नो जीवन, परिवार, समाज एवं देशलाई भाग्यमानी बनाउन सकौं । फलस्वरुप हामी भगवान् बुद्धको सही शिष्य बन्न सफल हुनेछौं ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

धम्मपद–२७८

✍ डा. रीना तुलाधर (बनिया)
'परियत्ति सद्धम्म कोविद'

अक्कोसं वधबन्धञ्च – अदुट्ठो यो तितिक्खति
खन्तिबलं बलाणिकं – तमं हं ब्रूमि ब्राह्मणं

अर्थ– गालि गरेको वा वध बन्धन गरेकोलाई जसले चित्त दूषित नगरीकन सहन्छ, राजपुरुषहरूको सैन्यबल जस्तै जसको क्षान्ति बल हुन्छ, त्यस्तालाई नै म ब्राह्मण भन्दछु ।

घटना– यो गाथा भगवान बुद्धले वेणुवनमा बास गर्नु भएको बेला अक्कोसक भारद्वाजको कारणमा भन्नुभएको थियो ।

अक्कोसक नामको ब्राह्मणको दाजु भारद्वाज ब्राह्मणकी पत्नी धनञ्जानी थिइन् । धनञ्जानी ब्राह्मणी श्रोतापन्न भइसकेकी थिइन् । उसले जहिले जुन बेला खोक्दा, हाछ्यूँ गर्दा, काम गर्ने बेला पनि "**नमोतस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स**" भनी बाक्य उच्चारण गर्थिन् ।

एकदिन ब्राह्मणहरूलाई भोजन गराइराखेको ठाउँमा धनञ्जानी खुट्टामा ठक्कर खाई लड्न लागेकी थिइन्, तुरुन्त उनीले ठूलो स्वरमा "**नमोतस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स**" बोलिन् । ब्राह्मण यो देखी रिसाएर भने– "यो चण्डालनी जहाँ, जुन बेला पनि त्यो मुण्ड श्रमण गौतमलाई नमस्कार" भनी हिँड्छिन् ।"

ब्राह्मणले स्वास्नीचाहिँलाई भने– "चण्डालनी, अब त म आफैं गएर तेरो गुरु श्रमणकहाँ गएर वाद विवाद गर्न जानेछु, शास्त्रार्थ गर्न जानेछु ।"

ब्राह्मणीले भनिन्– "हे ब्राह्मण ! जाउ शास्त्रार्थ गर । मैले त अहिलेसम्म तथागतसँग शास्त्रार्थ गरी जित्नसक्ने कोही देखेको छैन । तैपनि गएर हेर । बुद्धसँग प्रश्न गर ।"

ब्राह्मण बुद्धकहाँ पुगेर वन्दनासम्म पनि नगरीकन एक छेउमा उभी प्रश्न सोधे– "सुखपूर्वक जीविका गर्नको निम्ति के चीजलाई जलाइदिनुपर्छ ? कुन वस्तु जलाएर पठाएपछि शोक गर्नुपर्ने छैन भनी तपाईं सुझाव दिनु हुन्छ ?" बुद्धले उत्तर दिनुभयो– "क्रोधलाई जलाएपछि सुखपूर्वक बस्न सकिन्छ । क्रोधलाई जलाउन सके पछि शोक गर्नुपर्ने छैन । हे ब्राह्मण, क्रोधरुपि विषलाई नष्ट गऱ्यौ भने मह समान मीठो फल प्राप्त हुन्छ । क्रोधलाई जलाउनुलाई आर्यले प्रशंसा गरेको छ । यसलाई जलाएपछि शोक गर्नुपर्ने छैन ।"

बुद्धको उत्तरबाट प्रसन्न भई त्यो ब्राह्मण प्रव्रजित भई अरहत पनि भए । यो कुरा सुनी भाइचाहिं अक्कोस ब्राह्मण रीसले चूर भई बुद्धकहाँ गई बेस्करी गाली गर्न गए । बुद्धले उसलाई पनि मधुर वचनले उपदेश दिनुभयो । उनी पनि प्रव्रजित भई अरहत प्राप्त गरे ।

त्यसपछि क्रमशः तिनका तेश्रो भाई सुन्दरिक भारद्वाज र चौथो भाई विलिङ्गक भारद्वाज दुवैजना पनि पहिले बुद्धलाई बेस्करी गाली गर्ने गरे र पछि बुद्धको वाणी सुनेपछि प्रव्रजित भई अरहत्व लाभ गरे ।

यही कुरालाई लिएर एकदिन भिक्षुहरूले धर्मसभामा कुरा उठाए । "बुद्ध गुण अत्यन्त आश्चर्य छ । चारैजना दाजुभाईहरू बुद्धलाई गाली गर्दागर्दै फेरि बुद्धकै उपदेशबाट बोध भई बुद्धकै शरणमा गए ।"

त्यहीबेला भगवान बुद्ध त्यहाँ आइपुग्नु भयो । अनि भिक्षुहरूको बिचमा के कुरा भइरहेको हो भनी सोध्नुभयो ? भिक्षुहरूले भएको कुरा सुनाएपछि बुद्धले आज्ञा हुनुभयो– "हे भिक्षुहरू तथागतले आफ्नो क्षान्ति बलयुक्त भएर, दोष विहिन भएर रहेको हुँदा क्रोधिहरूको अगाडि क्रोध नगरीकन महा ठूलो जन समूहको उद्धार गर्दछु ।"

यसरी आज्ञा भई भगवान बुद्धले उपरोक्त गाथा भन्नुभयो । यस धर्म देशनापछि धेरै जनसमूहले स्रोतापति फल लाभ गरे । ❖

बुद्ध सम्वन्धी केही जानकारीहरू –

★ सिद्धार्थ कुमारले २९ वर्षको उमेरमा बहुजन हितको लागि **महाभिनिष्क्रमण** (=गृहत्याग) गर्नुभएको थियो ।

★ गृहत्यागको बेला सिद्धार्थ कुमारले चढेर गएको घोडाको नाम थियो **कन्थक** र उहाँसँगै जाने सारथीको नाउँ थियो **छन्न** (=**छन्दक**) । त्यतिबेला सबैको उमेर २९ वर्षको थियो ।

साभार- बौद्ध दर्पण

Downloaded from http://www.dhamma.digital

धर्मको प्रचार-प्रसार

✍ कल्याण मित्र सत्यनारायण गोयन्का

(२२ दिसेम्वर २०१२ मा पूज्य गुरूजीले रंगूनमा दिनु भएको सम्बोधनको एक अंश)

मेरो जीवनको प्रमुख उद्देश्य धर्म प्रचार-प्रसार गर्नु हो । यस अनुसार धर्म फैलिरहेको छ । विश्वका अब १७० भन्दा अधिक विपश्यना केन्द्र छन् र एक हजार भन्दा अधिक शिक्षक छन् । प्रायः मानिसहरू मलाई सोध्ने गर्छन् कि विपश्यना यस्तो द्रुत गतिले कसरी फैलिरहेको छ, मानिसहरू कसरी यस प्रति आकर्षित भएका छन् ?

एउटा कारण त यो साम्प्रदायिक होइन, यहाँ कुनै साम्प्रदायिक मत अथवा पंथ सिकाईंदैन । बुद्धले कहिल्यै कुनै मत अथवा पंथ सिकाउनु भएन । उहाँले धर्म सिकाउनु भयो अतः म पनि केवल धर्म सिकाउँछु । मानिसहरूलाई यो सार्वजनिन लाग्छ त्यसैले जुन सबैका लागि कल्याणकारी छ । यसै कारणले हरेक सम्प्रदायका नेता तथा अनुयायीहरू यो विपश्यना शिविरमा भाग लिन्छन् र विपश्यना विधि लाभदायी र उपयोगी मान्छन् ।

अर्को कारण यो विद्या निःशुल्क सिकाइन्छ । धर्म सिकाउनका लागि यहाँ पैसा लिईंदैन । बुद्धले पनि धर्म सिकाउन कसैसंग पैसा लिनु भएन । विपश्यना शिविरमा भोजन तथा निवासको पैसा पनि लिईंदैन । तर जब उस्ले शिविरबाट लाभ प्राप्त गर्दछ तब त्यस्तै अरूले पनि लाभ प्राप्त गरून् भन्ने इच्छा जाग्दछ र दान दिन्छन् । यही कारणले विपश्यनाको प्रसार-प्रचार यस्तो छिटो भएको हो ।

अर्को एउटा कारण यहाँ आफ्नो धर्म परिवर्तन गर्नु पर्दैन। तपाईं हिन्दु, बौद्ध, क्रिश्चियन, मुस्लिम अथवा जो सुकै होस् यसबाट विपश्यना सिक्न केही फरक पर्दैन । यदि तपाईं विपश्यना गरिरहनु भएको छ भने धर्मको अभ्यास गरिरहनु भएको छ' धर्म आचरण गरिरहनु भएको छ जुन सबै धार्मिक कर्मकाण्ड, अन्ध विश्वास, सम्प्रदाय तथा मत आदिबाट मुक्त हुनु भएको छ ।

यी नै विशिष्टताको कारणले नै शिविरमा भाग लिन मानिसहरूलाई प्रोत्साहित गर्दछ । जब यसको अभ्यास गर्न थाल्दछ तब त्यही क्षण लाभ प्राप्त हुन थाल्छ र त्यस फलको अनुभव तुरून्त गर्न पाउँछ । साधनाको यो पद्धति अत्यन्त फलदायी छ, ब्यावसायीकरण भन्दा पर विश्वासनीय छ । कोही पनि ब्यक्ति यसको लाभ लिन सक्छन् । यसकारण पनि यो विश्वभरमा द्रुत गतिले फैलिएको छ ।

मलाई खुसी लाग्छ कि म धर्म भूमि म्यांमामा जन्मिएँ । म संग जुन सुकै देशको पासपोर्ट भए पनि म यस देशमा जन्मेको हुँ त्यसैले म यहाँको भूमिपुत्र हुँ । यसै देशमा सयाजी ऊ बा खिनसंग यो विद्या सिकें र मेरो दोस्रो जन्म भयो । यही असली जन्म हो, जसबाट मलाई बिलकुल नयाँ मान्छे बनाइदियो ।

मैले यहाँ धर्म प्राप्त गरें जुन मेरो लागि सबैभन्दा ठूलो लाभ थियो । विपश्यनाको आविष्कार भारत देशमा भएको भए पनि यस विद्यालाई त्यहाँका मानिसहरूले पूर्ण रूपमा बिर्सिसके का थिए । म्यंमाले यसलाई शुद्ध रूपमा सुरक्षित गरिराखे । त्यसैले विश्वको लागि यो म्यंमाको देन हो म आफ्नो साधकहरूलाई म्यान्मा देश प्रति कृतज्ञ रहन भन्ने गर्दछु किनकि यस देशले यो विद्यालाई हजारौं वर्षसम्म शुद्ध रूपमा सुरक्षित गरि राखे ।

त्यस्तै म साधकहरूलाई सयाजी ऊ बा खिन प्रति कृतज्ञ रहन भन्ने गर्छु । उहाँले विपश्यना विद्यालाई म्यान्माबाट बाहिर पठाउनु भयो ता कि विश्वभरका मानिसहरूले यसलाई सिक्न पाउन् ।

विपश्यना के हो ? नैतिक जीवन जिउनु नै विपश्यना हो । कुन धर्मले शील-सदाचारमय जीवनको विरोध गर्दछ ? नैतिक जीवन जिउनका लागि मन मजबूत हुनुपर्छ, चित्त शुद्ध हुनुपर्छ । चित्त-विशुद्धिको लागि शील, समाधि र प्रज्ञाको अभ्यास आवश्यक छ । कसैले यसको विरोध किन गर्छ र ? यो त सबै स्वीकार गर्छन नै ।

म प्रायः भन्ने गर्छु कि प्रथम शिविर बसे पछि मलाई माइग्रेनबाट मुक्ति प्राप्त भयो, त्यस उपरान्त मर्फिनको सूई लिनु परेन । यो विपश्यनाबाट प्राप्त भएको ठूलो लाभ थिएन । सबैभन्दा ठूलो लाभ त मेरो मन शुद्ध हुनु हो । मेरो जीवनमा शान्ति आयो, सामंजस्य आयो । मेरो रोग निको हुनु त एक उपफल मात्र थियो । विपश्यनाको उद्देश्य शारीरिक रोगको चिकित्सा गर्नु होइन ।

विपश्यनाले मानसिक स्तरमा एक स्वस्थ ब्यक्तिको निर्माण गर्दछ । मन अधिक शान्त र सन्तुलित हुन्छ । आफ्नो परिवारका सदस्य तथा अन्यहरूसंग राम्रो सम्वन्ध बनाएर एक उच्च र सामंजस्यपूर्ण जीवन यापन गर्न सक्छ । विपश्यना जीवन जिउने कला हो । यसले शान्ति तथा सद्भावपूर्ण जीवन जिउन सिकाउँछ ।

धर्मको प्रचार-प्रसार होस् । मेरो देशका मानिसहरू धर्मको श्रेष्ठ फलको रस चाख्न पाउन् । विश्वमा भएका मानिसहरूले धर्मको श्रेष्ठ फलको आनन्द लिऊन् । अधिक भन्दा अधिक मानिसहरूले अरूको हित सुखको लागि तथा सामंजस्यपूर्ण जीवन जिउनका लागि विपश्यनाको लाभ-उठाउन् । सबैको मंगल होस् ।

(साभार- 'विपश्यना' बुसं २५५७, वर्ष-३०, अङ्क-८)

Downloaded from http://www.dhamma.digital

बौद्ध विश्वास (तृतीय भाग)–६

✍ के.श्री धम्मानन्द
अनुवादक- मदनरत्न मानन्धर

बुद्धत्त्व प्राप्त गर्ने सन्दर्भमा उहाँले कतिपय संघर्ष गर्नु पऱ्यो । साधारण व्यक्ति भए निरूत्साहित हुन्थे, तर उहाँ बोधिसत्त्व त्यस्तो हुनुहुन्थेन । त्यसकारणले उहाँ 'करूणावान्' कहलाइनु भयो । बुद्धको असीम प्यार मानिसहरूको लागिमात्र सीमित थिएन, समस्त प्राणीहरूका लागि व्याप्त थियो । बिना भेद भाव, असीम रूपमा फैलिएको उहाँको प्रेम मात्र भावनात्मक वा स्वार्थी थिएन । मैत्री भावना कुनै प्रतिफलको आशा नराखिने हुनाले अरू प्रेममा जस्तो नैराश्यता वा असन्तुष्टि हुँदैन । यसले अझ बढी सुख र सन्तुष्टि बढाउँछ । जसले मैत्री भावनाको अभ्यास गर्दछ उसले करूणा र समताको वृद्धि गर्दछ र विशिष्टतम सुखको अवस्थाको अनुभव पनि गर्दछ ।

'बुद्धको परम्परागत मार्ग' (Buddha's Ancient Path) पुस्तकमा भिक्षु पियदस्सी भन्नु हुन्छ– 'प्रेम एक सशक्त शक्ति हो । प्रेम युक्त निर्मल हृदयले गरेका काम जस्तै मद्दत सहायता, दुःख हटाउने काममा सहयोग आदिले परम सुख र मोक्षसम्म पुऱ्याउँछ ।"

'घृणा गर्नु मूर्खता हो, यसले झन अन्धकारमा पुऱ्याउँछ, सत्यताबाट टाढा राख्दछ, भनी घृणाको बेफाइदालाई मनन गरेर हामीले प्रेम वा मैत्री भावको विकास गर्न सक्छौं । कर्मको सिद्धान्त बुझ्नेले घृणा गर्न पर्ने कोही पनि छैन भनी बुझेको हुन्छ। घृणा मूर्खहरूको मार्ग हो जसले झन झन बढी अँध्यारोपन ल्याउँछ ।

घृणा वा द्वेष बन्धन हो भने प्रेम वा मैत्री मुक्ति हो । द्वेषले पश्चाताप ल्याउँछ भने मैत्रीले शान्ति दिन्छ । द्वेष भावले झगडा बढाउँछ भने मैत्री भावले शान्त गराउँछ । द्वेषले विभाजन गर्छ, प्रेमले एकवद्ध गर्छ । घृणा कठोर हुन्छ, प्रेम नरम हुन्छ । द्वेषले विघ्न पार्छ, प्रेमले मद्दत गर्छ । तसर्थ घृणाको दोष र मैत्रीको गुणहरूको सही अध्ययनबाट हामीले मैत्रीभावको विकास गर्न सक्छौं ।

मैत्री सूत्रमा बुद्धले मैत्रीकोबारे व्याख्या गर्दै भन्नु भएको छ– 'जसरी आमाले जस्तोसुकै आपतमा पनि आफ्नो एक्लो छोरोलाई आफ्नो ज्यानभन्दा बढी रक्षा गर्छ, त्यसरी नै समस्त प्राणीप्रति असीम करूणा राख्ने अभ्यास गर्नु पर्छ । आफ्नो असीम मैत्रीलाई बिना द्वेषभाव, विना शत्रुभाव, विना रोकावट संसारको चारैतिर फैलाउनु पर्दछ ।'

साँच्चैको दान

यदि कुनै प्रतिफलको आशा नगरी केही दिन्छौ भने त्यो नै साँच्चैको दान ठहर्छ ।

कुनै प्रतिफलको आशा नगरी केही कुरा दिनु नै साँच्चैको दान अथवा त्याग हो । यदि कसैले प्रतिफलको आशा गरी केही दिन्छ भने त्यो कारोवार ठहर्छ, दान ठहरिन्न । सच्चा रूपमा दान दिने व्यक्तिले दान लिने व्यक्ति आफूप्रति कृतज्ञ होस् भन्ने समेत आशा राख्दैन, अधिकांश मानिसहरूमा बिर्सने बानी भएपनि अधिकांश मानिसहरू अकृतज्ञ चाहिँ होइनन् । सच्चा दान असल कार्य हो र दाता र याचकमा कुनै बन्धन रहन दिदैन ।

दान जस्तो पुण्यकार्यलाई सबै धर्मले प्रशंसा गरेका छन् । जोसँग पर्याप्त छ, उसले अरूलाई पनि बाँड्न सिक्नु पर्छ । कोही कोही यस्तो दानी पनि छन् जसले आफ्नो धर्म वा मतमा आकर्षित गर्न दान दिने गर्छन् । यसरी धर्म परिवर्तन गराउने छद्म उद्देश्य भएको दानलाई सच्चा दान भन्न सकिंदैन ।

आध्यात्मिक बाधकका रूपमा आफूभित्र रहेका लोभ जस्तो दूर्भावना हटाउनको लागि दान गर्नुपर्छ भन्ने बौद्ध दृष्टिकोण रहेको छ । आध्यात्मिक उन्नतिको अभिलाषा राख्ने कुनै पनि व्यक्ति त्यसतर्फ सदा तत्पर रही आफूभित्र रहेको स्वार्थीपन हटाउनुका साथै आवश्यक पर्ने भन्दा बढी प्राप्त गर्ने लालसाबाट मुक्त हुनु पर्दछ । अधिकारको मदहोशमा परेर लोभको वशमा पर्न सक्ने हुँदा त्यसप्रति चनाखो रहनु पर्दछ । आफ्नो वा आफूसित भएको वस्तुहरू आफ्ना स्वजनहरूलाई जस्तै अरूलाई पनि आवश्यक समयमा दिन सक्नु पर्दछ ।

दान गर्दा शरीरले मात्र होइन वल्कि हृदय प्रफुल्ल हुनु पर्दछ । साधारण उदारता र दान दिनुमा स्पष्ट फरक देखिन्छ । कसैलाई दया र करूणावश केहिकुरा दिन्छ र आफूलाई उसको मद्दतगार ठान्दछ भने त्यो साधारण उदारता प्रदर्शन मात्र हो । जबकि, आफूभित्र रहेका

Downloaded from http://www.dhamma.digital

स्वार्थीपन र तृष्णा हटोस् भन्ने पुण्य आकांक्षा राखेर कसैलाई केही दिन्छ त सच्चा दान हो । बुद्धले बुद्धत्व प्राप्त गर्नपूर्व कतिपय जन्महरूमा दान पारमिता पूरा गर्नु भएको थियो । दान कार्य एक महत्त्वपूर्ण गुण हो भन्ने सोची जसले दान गर्दछ, उसमा प्रज्ञाको बृद्धि हुन्छ । त्रिरत्नको गुण अनुस्मरण गर्नेले नै 'दान' दिन सक्छ ।

मानिसले दिनसक्ने वस्तु धेरै प्रकारमा छन् : भौतिक वस्तु, जस्तै भोकाएकालाई खाना, गरीबलाई पैसा, लुगा अरूलाई उपयुक्त हुने प्रकारका ज्ञान, सीप, समय श्रम आपतमा परेका मित्रका लागि सहानुभूतिपूर्ण बिचारको आदान प्रदान; हिसाबाट बच्नुका साथै मृत्योन्मुख प्राणीको बचाउ; कसैका लागि आफ्नो शरीरको कुनै अंग जस्तै रगत आँखा, मृगौला आदि प्रदान । जो व्यक्ति करूणा र दयापूर्वक अरूलार्य मद्दत गर्न उद्यत छ, ऊ आफ्नो ज्यान समेत उत्साह गर्न तयार रहन्छ । बोधिसत्वको जीवनी हेर्दा उनले अनेक जन्ममा अरूको लागि आफ्नो शरीरका अंगहरू दान गरेको हामी पाउँछौ । त्यति मात्र होइन अरूको जीवनको लागि आफ्नो जीवन समेत दिएको हामी पाउँछौ, त्यस्तो प्रकारका छ उहाँको उदारता र करूणा ।

तर बुद्धको महान करूणाको सर्वोच्च प्रमाण, मानवताको लागि अमूल्य उपहार 'धम्म' (धर्म) हो, जसले प्रत्येक प्राणीलाई उसको दुःखबाट पार गराई दिन्छ । बौद्धहरू दान मध्ये धर्मदानलाई सर्वोच्च दान ठान्दछन् । धर्मदानमा कसैको जीवनलाई सम्पूर्णरूपमा बदल्न सक्ने महान शक्ति छ । जब कसैले शुद्ध मनले यसलाई ग्रहण गर्दछ र उत्साहपूर्वक अभ्यास गर्छ, उसले अवश्य परिवर्तनको महसूस गर्दछ । आफ्नो हृदयमा सर्वाधिक सुख, शान्ति र आनन्दको अनुभव गर्दछ यदि ऊ पहिले निर्दयी थियो भने अहिले करूणावान बन्ने छ । यदि ऊ पहिले प्रत्याक्रमणकारी थियो भने अहिले क्षमाशील बन्ने छ । धम्मको अभ्यासबाट द्वेष करूणामा परिवर्तित हुन्छ, लोभ उदारतामा परिवर्तित हुन्छ, व्यग्रता संयममा परिवर्तित हुन्छ । 'धर्म' को रसास्वादन गरिसकेको व्यक्तिले यहाँ र अहिलेमात्र होइन 'निर्वाण' प्राप्त नहुन्जेलसम्मको जीवन यात्रामा सुख र शान्तिको अनुभव गर्ने छ ।

सहन शीलता

'यदि कसैले मूर्खतावश ममाथि अन्याय गऱ्यो भने पनि म उसलाई मेरो असीम प्रेम फर्काउँछु । जति खरावी उसबाट आउँछ, त्यो भन्दा बढी असल मबाट जान्छ । म जहिले पनि शुभ मङ्गलको आशिर्वाद दिइरहन्छु' -(बुद्ध)

आज मानिस डर, भय र असन्तुष्टताले भरिपूर्ण र आक्रान्त छन् । तिनीहरू यश, कीर्ति, धन र शक्तिको नशाले लट्ठ छन् । तिनीहरू इन्द्रिय सुखका लागि तड्पीरहेका छन् । डर त्रास र असुरक्षामा मानिसहरू जीवन बिताइरहेका छन् । उपद्रव र अनिकालको यस्तो समयमा मानिस एक अर्कासित शान्तिपूर्वक रहनु मुस्किल परेको छ । यसकारणले नै आज विश्वको लागि सहनशीलताको अत्यन्त जरूरी भएको छ ताकि विश्वका मानिस एक अर्कासित शान्तिपूर्वक रहन सकून् ।

विश्व आज कट्टरता र असहिष्णुताको उन्मादले ग्रस्त र दूषित छ । राजनैतिक संघर्षको नाममा बलि चढाइएका मानिससहरूका रगतले कतिपय मुलुकका धरती रक्तरंजित छन् । जसरी पहिले-पहिले आफूभन्दा फरक विश्वास वा मत राख्ने व्यक्तिहरूलाई शहिद बनाएर अग्निसंस्कार गर्दाको धुँवाले आकाश ढाकिएको हुन्थ्यो । त्यसरी नै धार्मिक रूपमा होस् वा राजनैतिक रूपमा होस् अरू सम्पूर्ण मानिसहरू पनि आफ्नो जस्तै विश्वास वा मतमा ल्याउने कोशीस गर्दै छन् र अरूको विश्वास वा मतप्रति धेरै आक्रामक भएकाछन् । यसरी क्रान्ति-कारीहरूको असहिष्णुताले गर्दा धार्मिक क्षेत्र वदनाम हुन पुगेको छ ।

वर्तमान शताब्दिमा 'प्रगति' भनिएका लोकप्रिय आविष्कारहरू तर्फ एक नजर देऔं- टेलिफोन, विद्युतीय मोटर, हवाईजहाज, रेडियो, टेलिभिजन, कम्प्यूटर, अन्तरिक्ष यान, भू-उपग्रह, विद्युत उपकरण आदि आश्चर्यजनक आविष्कार हुन् । त यिनै आविष्कारकहरू नै गोली र वारूदको माध्यमबाट असंख्य मानिसहरूका हत्यारा बनिरहेका छन् । यी महान 'प्रगति' को माझमा सहिष्णुता खोज्ने कहाँ ?

वाह्य अन्तरिक्षको अनुसन्धानमा आज मानिसहरू उत्साहित छन् । तर मानिस-मानिस बीच शान्ति र एकता साथ रहन उनीहरू विल्कुल असमर्थ छन् । चन्द्रमा र अरूग्रहहरूलाई मानिसले अन्ततः दूषित पारी छाड्ने छन् । *क्रमशः*

Downloaded from http://www.dhamma.digital

महास्वप्न जातक-४

मूल पालि अनुवादक - **भिक्षु अमृतानन्द**
नेपाली अनुवादिका - **शरणशीला**

सपना देखेको दृष्य- गाईले बाछीहरूको दुध चुसिरहेको दृश्य

(३) "भन्ते ! जुन दिनमा गाईको जन्म भयो, सोहि दिन बहरहरूले त्यस गाईको दूध पिए । यो तेस्रो सपना हो । यसको के फल होला ?"

"महाराज ! यसको फल पनि अनागतमा आफूभन्दा ठूला-बडाहरूको आदर-सत्कार गर्न छोडेर ल्याउने बेलामा हुन्छ । अनागतमा मानिसहरू आमा-बुबा र सासु-ससुरदेखि लाज मान्ने छैनन् । आ-आफैले कुटुम्ब पाल्नेछन् । आदर गर्नुपर्नेहरूलाई मन परे अन्न अलिकति दिनेछन् , मन नपरे त्यो पनि दिने छैनन् । बुढाबूढीहरू अनाथ हुनेछन्; पराधीन हुनेछन् । त्यही दिनमा जन्मेको गाईको दूध बहरहरूले पिए जस्तै,वृद्धहरूले केटाकेटीहरूको चाकडी गरेर जीविका गर्नुपर्ने हुन्छ । यसको कारणले पनि तपाईँलाई केही हानि हुनेछैन । चौथो सपनाको कुरा सुनाउनुहोस् ।"

अर्थ–
कलियुगमा आमा बुबासँग आफ्नो पुरानो धन अभाव भएर जानेछन् । फलस्वरुप आफ्ना छोरा-छोरीको चाकडी गर्दै उनीहरूको कमाई खाएर जीविकोपार्जन गर्नुपर्ने हुन्छ ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

(४) "भन्ते । तान्न सक्ने, बोक्न सक्ने, ठूला गोरूहरूलाई युग परम्परा अनुसार हलो जोत्न नलगाई, जवान गोरूहरूलाई हलो, जोत्न लगाइयो । उनीहरू तान्न नसकेर त्यसै उभिराखे; जोत्न सकेनन् । यो चौथो सपना हो । यसको फल के होला ?"

"महाराज ! यसको फल पनि अनागतमा, अधार्मिक राजाहरू हुने बेलामा देखिनेछन् । अनागतमा अधार्मिक र कपटी राजाहरूले, पण्डितहरू, परम्परादेखि चल्दै आइराखेका, काम-कुरा सफल पार्ने सामर्थ्य हुनेहरू, बुद्धिवान्हरूलाई यश(राजपद) दिने छैन । धर्मसभा तथा न्यायालयमा पण्डितहरू, व्यवहारमा निपुण भएकाहरू तथा वृद्ध अमात्यहरूलाई राखिने छैन । किन्तु यसको विपरित जवान व्यक्तिहरूलाई यश दिने छन् । तिनीहरू जस्तालाई नै न्यायालयमा राखिनेछन् । उनीहरूले राजकार्य र योग्यायोग्य राम्ररी छुट्याउन नसकी आफ्नो देशको रक्षा गर्न सक्ने छैनन्; न त राजकार्य नै निपुण भएर गर्न सक्नेछन् ।

उनीहरूले काम-कुरा छोड्ने छन् । वृद्धहरूले पनि यश प्राप्त नहुनाले काम-कुरो राम्ररी गर्न सके पनि, "हामीहरू बाहिरका भइहाल्यौं, भित्रका तरूणहरूले नै गर्ने छन् ।" भनी चुप लागिदिने छन् । यसप्रकारले राजाहरूको सर्वत्र हानी हुने छन् । समर्थ गोरूहरूलाई जोत्न नलगाई कलिला जवान गोरूहरूलाई जोत्न लगाए झैं हुने छन् । यसको कारणले पनि तपाइँलाई केही हानि हुने छैन । पाँचौ सपनाको कुरा सुनाउनुहोस् ।"

क्रमशः

अर्थ– कलियुगमा अनुभवी, शैक्षिक योग्यता पुगेका र जान्ने सुन्ने अनुभवी व्यक्तिहरू हुँदा हुँदै नजानेका, अनुभवहीन, अशिक्षित व्यक्तिहरूले राज्य चलाउने छन् ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

निर्वाणमूर्ति विहार किम्डोलमा सम्पन्न महापट्ठान पालि पाठ वारे संक्षिप्त चर्चा

✍ **अमृतमान ताम्राकार**, *उपासक, निर्वाणमूर्ति विहार, किम्डोल*

पट्ठान पाठको कार्यक्रममा सजाइएको भगवान् बुद्धको निर्वाण मूर्ति

भगवान गौतम बुद्धले सम्यक सम्बोधी Perfect Enlightenment प्राप्त गरे पश्चात् ४५ वर्ष सम्म तत्कालिन भारतिय उपमहाद्विपका विभिन्न गाउँ शहर तथा जनपदहरू घुमेर देशना गर्नुभएको ज्ञान (सद्धर्म) संग्रहलाई ३ भागमा विभाजन गरी त्रिपिटक (क) सुत्र पिटक (ख) अभिधम्म पिटक तथा (ग) विनय पिटक) को रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ। यो त्रिपिटक नै बुद्ध शासनको मूल ग्रन्थ हो। उल्लेखित ३ पिटकहरूको महत्त्व बराबरै भएतापनि अभिधम्म पिटकलाई विषयगतरूपमा भन्नुपर्दा सबै भन्दा गंम्भिर र अध्ययनको क्रममा विद्यार्थीहरूलाई कठिन विषयको रूपमा रहेको छ। यहि अभिधम्म पिटक अन्तर्गत भगवान बुद्धद्वारा आफ्नो ७ औं वर्षावासको ३ महिने अवधिमा तुषिता भुवनमा देवपुत्रको रूपमा रहेका माता महामाया देवीलाई त्रावतिंस देवलोकमा देशना गर्नु भएको सद्धर्मलाई नै पट्ठानको रूपमा पाठ गरिन्छ। यो पट्ठानपाली पाठलाई काठमाण्डौंका उपासक, उपासिकाहरूको जनवोलीमा "**हेतु पच्चयो**" पाठ गर्ने भन्ने प्रचलन रहेको छ।

अभिधम्म पिटकको ७ ग्रन्थ मध्ये एक पट्ठान पालीमा २४ प्रत्यय छन् भने पुस्ताकारको रूपमा ५ खण्डमा विभाजित छन्। यस ग्रन्थको सार संक्षप मात्र भन्नु पर्दा यसमा Cause and effect अर्थात् कुनै घटना वा वस्तुको कारण र असरलाई दर्शन Philosophy को रूपमा परिभाषित गरिएको छ। बौद्ध जगत्मा पट्ठान पालिलाई अति शुद्ध एवं प्रभावकारी धर्मको रूपमा पाठ तथा श्रवण गरिन्छ। अति श्रद्धापूर्वक एकचितले यस ग्रन्थको पाठ गर्दा वा श्रवणमात्र गर्दा पनि अनेक प्रकारका विघ्न वाधा भय अन्तराय, हटेर जाने प्रवल विश्वास रहेको छ। पट्ठान पाठ श्रवण गर्दा प्राप्त हुने फल आफ्नो ठाउँ एवं विश्वासमा छ भने यो ग्रन्थमा उपदेशित विषय वस्तु राम्ररी बुझी उक्त ज्ञानलाई ग्रहण गरेमा निर्वाण फल प्राप्तीको लागि हेतु बन्ने छ। यस ग्रन्थको अर्थ सुन्दा वास्तवमा यसलाई व्यवहारिक धर्म अर्थात् Applied Buddhism भन्दा फरक नपर्ला।

निर्वाणमूर्ति विहार किम्डोलमा पट्ठान पाठ

नेपालीमा पट्ठान पालीको पाठ एवं अर्थ देशना भनेको यद्यपि दुर्लभ पाठको रूपमा रहेको छ। काठमाण्डौं उपत्यकामा थेरवादको पुनरोत्थानको समयमा त अभिधम्म वारेको ज्ञान मात्र तत्कालिन ८/१० जना श्रद्धेय भिक्षु गणमा सिमित थिए। उपासक उपासिका स्तरमा अभिधम्म एवं पट्ठानको चर्चा हेतु पच्चयो पाठको आवरणमा गर्ने प्रचलन भिक्षुणी धम्मवती गुरूमांको नेपाल पुनरागमन पश्चात् मात्र सुरू भएको हो। यसलाई बौद्ध दर्शनको गम्भिर ज्ञान भन्दा भय अन्तराय र विघ्न बाधा हटेर जाने शूत्रको रूपमा बुझ्ने गरिन्छ।

काठमाण्डौं उपत्यकामा पट्ठान पाठको सुरूवातलाई केलाई हेर्दा वि.स. २०४० को दशकतिर बर्मा देशबाट भर्खर नेपाल आउनु भएकी मोलिनी गुरूमांले धर्मकीर्ति विहारमा प्रातः ४ बजे गर्नु भएको एकल व्यक्ति वाचन लाई नै पट्ठानको प्रथम उदघोषको रूपमा लिइन्छ। उहाँ गुरूमां को सुरिलो स्वरमा बर्मेलि शैली र भाखा मा पट्ठान पाठ गर्दा विहारको शान्त वातावरण छुट्टै प्रकारको धर्म संवेगले कंपित भएको

Downloaded from http://www.dhamma.digital

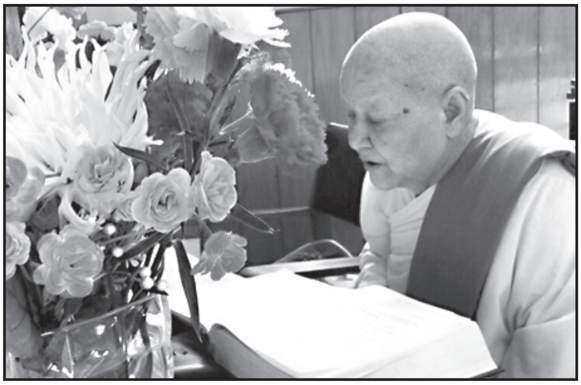

पट्ठान पाठ गर्नुहुँदै धम्मवती गुरुमां

दो गुणवती गुरुमां पट्ठान पाठ गर्नुहुँदै

महशुस हुन्छ । त्यस वेला गुरूमांले गर्नु भएको पट्ठान पाठ हो भन्ने बुझ्नेमा उहाँकै गुरूमांहरू धम्मवती गुरूमां, दो गुणवती गुरूमां (बर्मेली) चमेली गुरूमांहरू बाहेक अरूको लागि त मीठो स्वरमा बर्मेली शैलीको बौद्ध भजन गाएको जस्तो थिए । त्यसबेला पट्ठानपाठ गर्दा प्रभावित हुने मध्ये भर्खर-भर्खर गुरूमां भई आउने धम्मवती गुरूमांकी नयाँ चेली धम्म विजया गुरूमां पनि थिए । एक प्रकारको सुखद् सहयोग भन्न पर्ला त्यति वेला पट्ठान पाठबाट जोडिएको गुरूमां द्वयको सम्बन्ध निरन्तर प्रवाह भई लामो समय सम्म भारतको बुद्धगयामा अध्ययन एवं मगध विश्व विद्यालयबाट विधावारिधी हासिल गरी हाल दुवैजना गुरूमांहरू गुरु वचन शिरोपर गरी निर्वाणमूर्ति विहार किम्डोलको विहार प्रमुख द्वयको रूपमा सेवारत हुनुहुन्छ । नेपालमा मात्र नभई भारतमा समेत त्यो वेला उक्त ग्रन्थ देवनागरीमा अति दुर्लभ थियो । केवल बर्मेलि र पाली लिपीमा मात्र उपलब्ध थिए । अतः बर्मेली र पाली लिपी नजान्नेको लागि पाठ गर्न देवनागरीमा लिपी बद्ध पट्ठान पालीको ५ खण्ड प्रकाशित गरी उहाँ गुरूमांद्वयबाट विभिन्न विहारमा वितरण गर्नुभयो । फलस्वरूप यस ग्रन्थ प्रति नेपालका भिक्षु भिक्षुणीहरूको ध्यान आकर्षित भएको पाइन्छ ।

सामूहिक एवं संस्थागत रूपमा पट्ठान पालीको पाठ पनि सर्वप्रथम उहाँ गुरूमांहरूको पहलमा निवार्ण मूर्ति विहार किम्डोलबाट सुरू भए । प्रथम पटक पट्ठान पाठ भएको दिनको पनि आफ्नै किसिमको ऐतिहासिक क्षण स्मरणयोग्य छ । घटना २०६० साल जनैपूर्णिमाको एक दिन अगाडि (माओवादी द्वन्द उत्कर्श अवस्थामा थिए) बेलुका ५ वजे उप्रान्त भोली पल्ट विहान सम्म कर्फयु लगाएको हुँदा पट्ठान पाठ गर्न अन्य विहारबाट गुरूमांहरू सहभागी हुन असमर्थ जनाएको हुँदा विहार प्रमुख द्वय गुरूमांहरू प्रमुख ५/६ जना उपासक उपासिकाहरूको सहभागी भई कर्फयूको चिन्ता नगरी रातभर किम्डोल विहारको जीर्णघरबाट पट्ठानका हरफहरू गुञ्जन भए । सिमित उपासकहरू मध्ये यस पंक्तिकार लाई पनि सो रातको पट्ठान वाचनमा सहभागी हुने शुभ अवसर प्राप्त भएको थियो । जरजर पुरानो घर भत्काई पुनः निर्माणकार्य भइरहेको हेर्दा स्थान अभावको कारण सो वर्ष पश्चातका २ वर्ष पछि सम्म पनि पट्ठान पाठ एक दिवसिय एवं सिमित गुरूमांहरूबाट मात्र सम्पन्न भए तापनि निरन्तरता भङ्ग भएन । वि.सं. २०६४ सालमा विहारको नयाँ आवासिय भवन तयार भएपछि सो भवनमा र पछि २०६७ सालमा दाता श्री द्रब्यमान साहुजीबाट भव्य एवम् सुसज्जित बुद्ध हल निर्माण गरि दिएपछिप्रत्येक दिन धर्मदेशना एवं ज्ञानमाला भजन सहित ३ दिवसिय पट्ठान कोषमा प्रदान गरी यस समारोहलाई निरन्तरता दिन सक्ने तुल्याइयो । अतः २०६० सालबाट अविछिन्न रूपमा सुरू भएको पाठ हाल प्रत्येक वर्षको गुरुपूर्णिमा पश्चात् श्रद्धेय धम्मवती गुरूमांको शुभ-जन्मोत्सव एवं रत्न मञ्जरी गुरूमांको पुण्य स्मृतिमा त्रिदिवसिय महापट्ठान पाठ भैइरहेको छ । निरन्तरताको क्रममा यस वर्ष २०७१ सालको श्रावण २२-२४ गते सम्म धम्मवती गुरूमां र दोगुणवती गुरूमां प्रमुख २४ गुरूमांहरूबाट क्रमशः भव्यताको साथ पट्ठान पाठ एवं श्रवण गर्ने कार्य सम्पन्न भयो ।

उक्त तीन दिने पट्ठान पाठ कार्यक्रममा, क्रमशः वीर्यवती गुरूमां, दोमोलिनी गुरूमां र अग्गञाणी गुरूमांले धर्मदेशना गर्नु भएका थिए ।

दोश्रो दिन धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजन समूहले भजन पनि प्रस्तुत गरिएको थियो ।

तेश्रो दिनको समापन कार्यक्रममा श्रद्धेय धम्मवती गुरूमां, मोलिनी गुरूमां र धम्मविजया गुरूमांहरूबाट सबैको सुख, शान्ति एवं दीर्घायु कामनागरी पुण्यानुमोदन गरिएको थियो । अन्त्यमा यस पंक्तिकार अमृतमान ताम्राकारले भोजनदाता राजेश श्रेष्ठ, शोभा श्रेष्ठ, धम्मविजया गुरूमांका गृहस्थ परिवारजन एवं सम्पूर्ण सहयोगी चन्दादाताहरू लगायत सहभागीहरूलाई धन्यवाद ज्ञापन गरियो । ❖

Downloaded from http://www.dhamma.digital

आफ्नो दायित्त्व

✍ लक्ष्मीदेवी पौडेल

मानिस चेतनशील प्राणी भएकोले उसको विभिन्न वा अझ भनौं अनगिन्ति इच्छा, आकांक्षा हुनु स्वभाविकै हो। मानिस जन्मेदेखि समय क्रमसंगै ठूलो हुन्छ। ऊ आफूले सकेजति काम हरतरहबाट गरिरहेको हुन्छ। आफ्नो कर्तव्य निर्वाह गर्ने क्रममा धेरै दुःख कष्ट पनि सहेको हुन्छ। कर्तव्य मध्ये ठूलो कर्तव्य हो, घर-परिवार र छोराछोरी।

जब कोही मानिसको छोरा-छोरी जन्मन्छन्, त्यसमा बुबा-आमा बन्नेहरू वा घरका सबै सदस्य हृदय देखि नै अति खुशी हुन्छन्। त्यही अनुसार छोरा-छोरीलाई ज्यादै माया, ममता दिएर हुर्काउँछन्, बढाउँछन्, पढाउँछन् राम्रे संगत गर्न सिकाउँछन्। उमेर पुगेपछि विवाह पनि गरिदिन्छन्। जब छोराछोरीको विवाहको काम सकिन्छ अनि आमा बुबा आफूलाई निकै आनन्द भएको महसुस गर्छन्। किनकि छोराछोरी प्रति आफ्नो कर्तव्य पूरा गरियो भन्ने सोचमा पर्छन्। जन्म दिएपछि कर्म दिनुपर्छ भन्ने हामी नेपालीहरूको मान्यता छ। त्यसैले प्रत्येक, आमा बुबाले छोराछोरीको विवाह नगरेसम्म आफ्नो कर्तव्य पूरा भएको मानिदैन। त्यसकारण छोराछोरीको विवाह हुनुमा आमाबाबु ज्यादै हर्षित भएका हुन्छन्।

हामी नेपालीहरूको जीवनलाई हेर्दा संस्कारलाई पनि ठूलो मान्यता दिइन्छ। जस्तो न्वारान, पास्नी (अन्नप्रासन), त्यस्तै छोराको व्रतबन्ध (चुडाकर्म) गर्नुपर्छ र विवाह गरि दिन्छ। यी चार किसिमको संस्कार गर्ने (चलाउने) क्रममा बुबा आमाको नै दायित्व मानिन्छ। र आमा बुबाले यी संस्कार ज्यादै खुशीसाथले सम्पन्न गरेका हुन्छन्। यी त भए बुबा आमाले छोरा-छोरीप्रति गर्नुपर्ने दायित्व।

जसरी आमा बुबाले आफ्नो दायित्व खुशीसाथ सम्पन्न गर्छन्। त्यसैगरी छोरा-छोरीले पनि आमाबुबा प्रतिको दायित्व खुशीसाथ निर्वाह गर्नुपर्छ। घरमा छोराको विवाह गरेर बुहारी भित्र्याएको हुन्छ। समयक्रमसंगै नाति-नातिना भएका हुन्छन्। यस अवस्थासम्म आइपुग्दा ती आमा-बुबा बुढाबूढी भैसकेका हुन्छन्। यो बुढचौलीपनले पनि आफ्नै विशेषता बोकेको हुन्छ। बुढचौली लागेपछि खानेकुरा, लगाउने कुरा, गर्मी, जाडो सबै कुरामा बढी नै हेरविचार गर्नुपर्ने कुन्छ। रोगले पनि सताइरहने हुन्छ। यी कारणले गर्दा बुढाबूढीहरू पनि आफूलाई कमजोर महसुस गर्छन् र अरुबाट वा विशेष गरी सन्तानबाट आफूलाई बढी माया। हेरविचार पाउने आशा राख्छन्। उता छोराछोरी भने ती बुढा बुबा-आमालाई वास्ता गर्दैनन्। यो क्रमभने बढ्दै जान्छ। शुरु-शुरुमा त आफ्ना सन्तानका कुरा के गरौं भनेर सहेर बस्छन्। उता सन्तान (छोरा-बुहारी) भने आफ्नै इच्छामा अगाडि बढ्दै जान्छन्। समय बित्दै जान्छ। ती बुढाबूढी आमा-बुबालाई भने मायाको अभाव नै भएको महसुस हुन्छ। आफ्नो छोराबुहारीले पनि राम्रो गर्दा रहेनछन् भनेर आफ्नो दुःख व्यक्त गर्न थाल्छन्। तबमात्र छोराबुहारीहरू केही सम्झाए जस्तो गरेर केही गाली गरेर भन्छन् कि हामीले खान, लाउन दिएकै छौं बुढाबूढीलाई अरु के चाहियो।

तर शक्ति कम भएका बुढाबूढीलाई ती वचनले शक्ति होइन मनभित्र जलन हुन्छ जवाफ फर्काउन पनि उचित ठान्दैनन्। आफू बेकामको भइएछु भन्ने स्वच्न थाल्छन्। ती छोराछोरी जन्मिएको बेलादेखि विवाह गरिदिंदाको समयसम्म ती सबै कुरा सम्झेर र बारम्बार छोरा-बुहारीबाट हेँला हुनु परेकोले उनीहरू आफ्नो घर नै छोडेर हिंड्नसम्म बाध्य हुन्छन्। उता छोरा बुहारीहरू भने कुनै दुःख मान्दैनन्। कहाँ गए भनी कसैले सोधेभने सजिलो भनिदिन्छन् "तीर्थ" जानु भएको छ।

तीर्थ जान पनि त खर्च चाहिन्छ, साथी चाहिन्छ। तीर्थ वा कतै जान्छु भनी ती बृद्ध आमा-बुबाले पैसा मागे भने भन्छन्कि तीर्थ किन जानुपर्‍यो, त्यहाँ खर्च गर्ने पैसाले धेरै खाँचो टर्छ, तर खाँचो टार्ने कुरा यस्ता हुन्छन्– जस्तैः सिनेमा हेर्न जाने, रमाइलो मेला हेर्न जाने, आफूलाई मनपर्ने कपडा किन्ने। बुढाबूढीलाई २-४ रुपैया दिन नसक्ने तर आफू भने यस किसिमको खर्च गर्ने। यस्तो बानीले बुढाबूढी आमा-बुबाको मन सान्है र संधै रुन्छ। आमा-बुबाले कुनै इच्छा राख्दा नचाहिंदो कुरा भनेर ठट्टामा नै उडाइदिन्छन्। यसो गर्नु अन्याय हो, पाप हो।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

एकदिन सबैले बूढो हुनुपर्छ भन्ने बुझेर हामी छोराबुहारी र छोरीले पनि आमा-बुबा प्रतिको आफ्नो दायित्त्व कहिल्यै भुल्न हुँदैन । जसरी सानो बच्चालाई ठूलो बनाउने, योग्य मान्छे बनाउने आमा-बुबाको कर्तव्य हो, त्यसैगरी छोराछोरीले पनि आफ्नो आमा-बुबालाई राम्रोसँग पाल्ने कर्तव्य हो । फेरि हामीले आफ्नो छोराछोरीलाई पनि त केही सिकाउनु छ। हामीले आफ्नो आमा-बुबालाई राम्रो व्यवहार गरेका छौं भने हाम्रा छोराछोरीले पनि त्यस्तै सिक्छन् र हामीलाई पनि बूढेसकालमा राम्रो गर्छन् । यसैकारणले पनि आफ्नो आमा-बुबाको मन दुःखाउने व्यवहार गर्नुहुँदैन । साँच्चै आमा-बुबा भनेका त घरको ठूलो खम्बा, आड हो। यस्तो खम्बालाई कमजोर हुन दिनु हुँदैन । आमा-बुबाबाट त हामीले सँधै माया र आशीर्वाद पाइरहेका हुन्छौं । यस्तो माया र आशीर्वादलाई झन् बलियो बनाउनुपर्छ अनि मात्र हामी सँधै सुखी र खुशी रहन सक्छौं । ❖

मेत्ता सेन्टर (मैत्री केन्द्र) बाल आश्रमको सूचना

मेत्ता सेन्टर (मैत्री केन्द्र) बालआश्रमको १४ औं वार्षिक उत्सवमा लोकप्रिय समाजसेवी **आनी छोइङ्ग डोल्मा**को प्रमुख आतिथ्यमा माननीय सभासद **श्री कञ्चनचन्द्र बादेज्यू**को विशेष आतिथ्यमा मैत्री केन्द्र बाल आश्रमका संरक्षक **भिक्षु अश्वघोष महास्थविर**ज्यूको सभापतित्वमा यही २०७१ भाद्र २८ गते, शनिवारका दिन समय दिउँसो २ बजे देखि ४ बजे सम्म बनेपा ध्यानकुटी मैत्री केन्द्र बाल आश्रममा सु-सम्पन्न हुने मेत्ता सेन्टर (मैत्री केन्द्र) बालआश्रमको १४औं वार्षिक उत्सवमा सुखद् उपस्थितिको लागी आजीवन वार्षिक भोजन दाता, आजीवन सदस्य, सहयोगी संघ संस्था एवं सम्पूर्ण महनुभावहरूलाई हार्दिक अनुरोध एवं निमन्त्रणा गर्दछौं ।

निमन्त्रणा पत्र प्राप्त नभएमा यही समाचारलाई निमन्त्रणाको रूपमा स्वीकार गरी उपस्थिति हुनको लागी अनुरोध गर्दछौं ।

मेत्ता सेन्टर (मैत्री केन्द्र) बाल आश्रम पविार, बनेपा

अनिच्चावत संखारा उप्पादवय धम्मिनो
उपज्जित्वा निरूज्झन्ति तेसं ऊपसमो सुखो

जन्म :
वि.सं. विसं १९८२ साल
पौष, नवमी

दिवंगत :
विसं २०७१ साल श्रावण
२१ गते, दशमी

दिवंगत विष्णुनानी रंजितकार

हाम्रा ममतामयी आमा विष्णुनानी रंजित यही २०७१ साल श्रावण २१ गते बुधवारका दिन ८९ वर्षको उमेरमा दिवंगत हुनु भएकोले उहाँको सुगति कामना गर्दै पुण्यानुमोदन गरेका छौं । साथै हामी सपरिवार जनले संसारको अनित्य स्वभावलाई बुझी यस दुःखद् घडीमा धैर्य धारण गर्न सकुन् भनी हामीप्रति सहानुभूति तथा समवेदना प्रकट गर्नुहुने सम्पूर्ण कुटुम्ब तथा इष्टमित्रहरूप्रति हार्दिक कृतज्ञता प्रकट गर्दछौं ।

सानुराजा रंजित, ज्ञानुराजा रंजित तथा समस्त रंजित परिवार
मञ्जुश्री टोल, काठमाडौं

Downloaded from http://www.dhamma.digital

हाम्रो कोही संरक्षक छैन

✍ पूर्णमान महर्जन

शब्दकोश अनुसार संरक्षक भन्नाले रक्षा, बचाउ गर्ने या सुरक्षाको जिम्मा लिने व्यक्ति बुझाउँदछ। सहाराविहीन व्यक्तिहरूको लागि होस् या परिवारमा होस् जसले आश्रय, हेरचाह, पालन-पोषण एवम् विविध पक्षको अभिमारा लिने गर्दछ, त्यसलाई संरक्षक भनिन्छ। सृष्टिवाद अनुसार ईश्वर संसारको सृष्टिकर्ता हो। संसार पालक हो। ईश्वर सर्वश्रेष्ठ, सर्वशक्तिमान, सर्वव्यापी र सर्वज्ञ हो। उनीहरूको अनुसार संसारमा जे जति भयो ईश्वरको कृपाले, जे-जति भइरहेको छ ईश्वरको कृपाले र जे-जति हुने हो त्यो सबै ईश्वरको कृपाले हुने गर्दछ। त्यसैले ईश्वर नै संसारको संरक्षक हो। कुनै पनि मुलुकमा रहने जनताहरूका लागि त्यस मुलुकको शासक नै संरक्षक हो र त्यो शासकको लागि उसको सैन्य शक्ति नै आधार भरोसा हो, संरक्षणकर्ता हो।

हामीले जसलाई संरक्षक भनेर भन्ने गरेका छौं, त्यो संरक्षक हो कि होइन ? अनि सत्वप्राणीको लागि आधार भरोसासहितको संरक्षणकर्ता/संरक्षक छ कि छैन ? मनुष्यको दुर्लभ जुनीमा यस कुराको चिन्तन मनन गर्नु नितान्त आवश्यक छ। यस संसारमा हामी जन्म्यौं, हुर्कियौं, क्रमशः वृद्धवृद्धा हुँदै रोगले च्यापिदैं गएर अन्तमा मृत्युलाई अँगाल्न पुग्छौं। यो ध्रुव सत्य हो र सबैले जाने बुझेकै कुरा हो। प्राणी भएर जन्मेपछि रोग सबैलाई लाग्दछ। रोग नलाग्ने प्राणी संसारमा कोही हुँदैन। रोगले दुःख, कष्ट र पीडा दिने बेलामा मनुष्य मृत्युतुल्य हुन्छ। रोगले तीव्ररुपमा पीडा, कष्ट दिइरहँदा आफन्त ज्ञानिबन्धुहरू विरामीको वरपर बसेर आँखाभरी आँशु राखेर रोइरहने गर्दछन्। तर त्यो रोग कसैले बाँडचुँड गरेर लिन सक्दैन। दुःख वेदना अनुभव कम हुनेगरी कसैले लिन मिल्दैन। विरामी एक्लैले दाँत किटेर सहिर हनु पर्दछ। यदि हाम्रो संरक्षक भएको भए त्यस अवस्थामा दुःख, कष्ट र पीडाबाट यथाशीघ्र राहत मिल्नु पर्ने थियो। यसैले भगवान् बुद्धले पञ्चवर्गीय भिक्षुहरू कोण्डञ्य, वप्प, भद्दिय, महानाम र अस्सजितलाई सर्वप्रथम धर्मचक्र प्रवर्तन गर्ने क्रममा चतुरार्य सत्यको देशना गर्नुहुँदा व्याधिपि दुक्खो (रोग हुनु पनि दुःख) भनेर आज्ञा गर्नुभएको थियो।

संसार नित्य होइन। कुनै कुरा स्थिर छैन। परिवर्तन प्रकृतिको नियम हो। मानिस पनि प्रकृतिको नियम एवम् स्वभाव धर्मानुसार क्रमशः वृद्धवृद्धा जीर्ण भएर जानु अचम्मको कुरा होइन। सबैलाई ज्ञान भएकै कुरा हो कि सामान्यतया १६/१७ वर्षकी बैंसमा केटीको सौन्दर्य र आकर्षण शिर्षस्थ स्तरमा हुन्छ। मानिस यसैले सदैव तरुणतरुणी, युवायुवती भएर रहन चाहन्छन्। तर चाहेर हुने होइन। बुढाबुढी हुनुपर्ने बेलामा बुढाबुढी भै नै हाल्छ। त्यस जीर्ण स्वभावलाई सम्पत्ति या अंश जस्तै बाँडेर लिने दिने गर्न मिल्ने कुरा होइन। आमाबुबा, छोराछोरी, ज्ञातिबन्धु आदि जो सुकै होस् त्यस जीर्ण अवस्थाबाट मुक्त गर्न कसैले सक्दैन। जहिले पनि तरुणतरुणी युवायुवती भएर रहनेगरी संरक्षण कसैले पनि दिन सक्दैन। यसैले तथागत शास्ताले दुःख आर्यसत्यको देशनाको क्रममा "जरापि दुक्खा" (वृद्धत्व पनि दुःख) भनेर आज्ञा गर्नुभएको थियो।

उत्पत्ति परिवर्तनको संकेत हो अनि विनाश, अन्त र लोपको पूर्वसन्ध्या पनि। जसरी दिनपछि रात आउँछ त्यसरी नै प्राणीको जन्मपछि मरण निश्चित र अवश्यम्भावी हो। मनुष्यको कुरा छाडौं २० वटा ब्रह्मलोक (अरुप ४ र रुप १६) मा रहने ब्रह्महरू र ६ वटा देवलोकमा रहने देवताहरू कोही अमर छैन, अजर छैन। मृत्यु या च्युतदेखि नतर्सिने र चिन्ता नलिने कोही प्राणी छैन। प्राणीलाई अमर र अजर बनाउने कसैको सामार्थ्य छैन। मृत्युबाट बचाउने कोही संरक्षक छैन। त्यसैले मृत्यु पनि दुःख मरणम्पि दुःक्खं) हो। महाकारुणिक शास्ताले उँत्तर थेरीलाई उपदेशको क्रममा भन्नुभएको थियो–

"परिजिण्णमिदं रुपं, रोगनिड्ढं पभङ्गुरं।
भिज्जति पूतिसन्देहो, मरणन्तंहि जीवितं॥

(यो शरीररुपी रुप जीर्ण भएर जाने रोगको घर हो, क्षणभंगुर र दुर्गन्धको समूह हो र मरण नै जीवनको अन्त हो।)

बौद्धदर्शन अनुसार एउटा वस्तुको विनाशमा अर्को वस्तुको उत्पत्ति हुन्छ। त्यसैले क्लेश र दुःखबाट मुक्त भएर निर्वाण प्राप्त नभएसम्म प्राणीको मरणपछि

Downloaded from http://www.dhamma.digital

पुनर्जन्म हुनु स्वभाव धर्म हो । भगवान बुद्धले शुभमाणवकलाई भन्नुभएको थियो–

“**सब्बे सत्ता कम्मस्सका, कम्मदायादा, कम्मयोनी** ...”

अर्थात् सत्वप्राणीहरूका लागि कुशल अकुशल कर्म नै उसको सम्पत्ति हो, कर्म नै अंशभागी हो, कर्म नै योनि हो । त्यसैले मानिस मरणपछि कुन लोक या यो निमा जन्म हुन जान्छ भन्ने कुरा उसले गर्ने कर्म र च्यूति चित्तमा भर पर्दछ । बुद्धशिक्षानुसार प्राणी हत्या गर्ने, अदत्ता दान लिने, परपुरुष र परस्त्रीसँग सहवास गर्ने, असत्य बोल्ने र सुरापान गर्नेहरू ४ अपाय/दुर्गति मध्ये एकमा उत्पन्न हुन्छन् । अपाय भूमिमा उत्पन्न हुनेहरू साह्रै दुःख, कष्ट र पीडामा रहने गर्दछन् । मरणोपरान्त चार अपायमा पतन नहुने गरी संरक्षण दिनसक्ने कोही छैन । यसरी नै जन्म, जरा व्याधि, मरण, अप्रियसंगको संयोग, प्रियसंगको वियोग, इच्छित वस्तु प्राप्त नहुनु र संक्षेपमा पञ्चस्कन्ध धारण गर्नुको दुःखबाट मुक्त हुने गरी उद्धार गर्ने कोही संरक्षणकर्ता छैन । मृत्युपछि पनि परम सुख निर्वाणको गन्तव्यमा नपुगेसम्म फेरि फेरि पुनर्जन्म भई अनन्तसम्म भवबन्धनको दलदलमा रुमल्लिर हनु पर्दछ ।

अभिधर्मानुसार यस संसारमा कुनै पनि कुरा एकछिन पनि स्थिर छैन । उत्पत्ति हुँदै निरुद्ध हुने गर्दछ । उत्पत्तिपछि विघटन र विनाश भइरहन्छ । एक सेकेण्ड पनि यथास्थितिमा नरहने प्रकृतिको स्वभावलाई हामीले बुझ्न नसकेको मात्र हो । भिक्षु राष्ट्रपाल स्थविरले राजा कौरब्यलाई आज्ञा गर्नुभएको थियो “उपनीयति लोको अधुवो” अर्थात् यो स्थिर नभएको जीवन सदैव नजिक भन्दा नजिकतिर अग्रसर भइरहेको छ । के को र कसको समीप या निकट गइरहेको छ भन्ने सवालमा शरीर वृद्धत्वको निकट गइरहेको, रोगको नजिक अग्रसर भइरहेको र मृत्युको समीपमा गइरहेको छ । सैनिकहरूले गर्ने मार्चिङ्ग जस्तै यथार्थमा जीवन पनि जरा, व्याधि र मृत्युको पथमा अग्रसर भइरहेको छ । मानिसले नचाहँदा नचाहँदै वृद्धवृद्धा हुन्छ, रोगले दिने दुःख, कष्ट एवम् पीडा सहेर बस्नुपर्दछ र मृत्युलाई वरण गर्नुपर्दछ । त्यसैले “अत्तनो लोको अनभिस्सरो” अर्थात् आफ्नो शरीर आफ्नो वशमा छैन, अधिनमा छैन ।

भगवान् बुद्धले ८० वर्षको उमेरमा कुशीनगरमा महापरिनिर्वाण प्राप्त गर्नुभयो । वहाँले महापरिनिर्वाणको दिनमा सुभद्रलाई उपदेश दिइसकेपछि भिक्षु आनन्दलाई डाकेर “आनन्द ! निर्वाण भैसकेपछि तिमीहरूको मनमा अब उपदेश दिने गुरु भएन, अब हाम्रा शास्ता छैनन् भन्ने भावना पर्न सक्छ । तर आनन्द ! त्यस्तो मनमा लिनु हुन्न । जुन धर्म र विनय मैले तिमीहरूलाई देशना गरी प्रज्ञप्ति गरिराखेको छु, त्यही धर्म र विनय नै तिमीहरूको शास्ता हुनेछन् ।” भनी आज्ञा गर्नुभएको थियो । यसैले तथागतको ज्ञान, शिक्षा र उपदेश नै सम्पूर्ण मानव र प्राणी मात्रको शास्ता हो, सबैभन्दा ठूलो सुख निर्वाणको द्वार हो । वहाँले औंल्याउनु भएको आर्य अष्टाङ्गिक मार्ग या शील, समाधि र प्रज्ञाको लोकोत्तर मार्गको सम्यक अनुसरण र आत्मसात् मात्र मनुष्यलाई क्लेश एवम् जन्म, जरा, व्याधि र मरणको अनन्त दुःखबाट मुक्त बनाउने सहारा र भरोसा हो । ❖

धर्मकीर्ति पत्रिकालाई चन्दा सहयोग

दाता ध्यानकुटी मैत्री केन्द्र बाल आश्रम, बनेपाबाट रू. २,०००/–

धर्मप्रचार समाचार

पञ्चवीर सिंह सिरपाः

२०७१ श्रावण ३ गते, शनिवार

थाय- आनन्दकुटी विद्यापीठ, स्वयम्भू

सन्ध्या टाइम्स् न्हिपतिई पिदंगु च्वछाय् बहःगु बौद्ध च्वसुया च्वमिपिन्त पञ्चबीर सिंह सिरपाः लःल्हायगु ज्याभ्वः क्वचाःगु बुखँ दु ।

प्राप्त बुखँ अनुसार मानव अधिकारवादी नेता भाजु पद्मरत्न तुलाधर या मू पाहांकथं न्ह्याःगु उगु ज्याभ्वलय् बुद्ध सं. २५५५ दँया सिरपाः च्वमि भाजु सर्वज्ञरत्न शाक्य व मय्जु नेहा शाक्ययात, अथेहे बु.सं. २५५६ दँया सिरपाः च्वमि भाजु डि.आर. शाक्य ऋषि व मय्जु उर्मिला ताम्राकारयात लःल्हाःगु खः थुगु ज्याभ्वःया ग्वसाखलः युवा बौद्ध समूह खः ।

“जसले कसैलाई पनि पिडा दिंदैन, जसले कडा बोली बोल्दैन, जसले कारण बताई स्पष्ट रुपले सत्य प्रकाश गर्छ, उसलाई म ब्राह्मण भन्दछु ।” – धम्मपद

Downloaded from http://www.dhamma.digital

अनन्त ज्योति श्रद्धेय भिक्षु सिङ्ग युनका धर्मचिन्तन–१५

अनुवाद– देवकाजी शाक्य

– १३५ –

– केवल सुरक्षा घरतर्फको सडक हो ।
– कडा परिश्रम सफलतातर्फको एउटै बाटो हो ।
– सद्गुणहरू नै विजयतातर्फको एक मात्र बाटो हो ।
– केवल सत्य र करूणा मुक्तिपथ हुन् ।

– १३६ –

– विश्वको सबभन्दा सुन्दर बस्तु कृतज्ञताको मुस्कान हुन् ।
– विश्वका सबभन्दा अद्भूत कुरा सत्यपथ हुन् ।

– १३७ –

– एक चिन्तनशील विचारले धर्मपरायणता सिकाउँछ ।
– धर्मपरायणताको चिन्तनले स्वर्ग प्रदान गर्दछ ।

–१३८ –

– कारणपरिणामको नियम नै परम सत्य हो ।
– मेलमिलापमा अघि बढ्नेको मूल सारतत्व नै समान विचार, सिद्धान्त र नीतिमा चल्नु हो ।

– १३९ –

– अबौद्ध चिन्तनसँग नडराऊ ।
– विकृत विचारसँग डराऊ ।
– अन्धविश्वाससँग नडराऊ ।
– विकृत विश्वाससँग डराऊ ।

– १४० –

– दार्शनिकसँग भएको सुख नै त्यस्तो पत्थर हो जसले सबैलाई सुनमा परिवर्तन गरिदिन्छ ।
– कृतज्ञता जादुको छडी हो जसले सबै स्थानहरूलाई विशुद्ध भूमि सुखावती भूमिमा बदलिन्छ ।

– १४१ –

– वाष्प कारण हो र वर्षा त्यसको परिणाम हो, वर्षा वाष्पको फल हो ।
– आदर्श कारण हो र यसको प्राप्ति प्रभाव हो, प्राप्ति आदर्शको फल हो ।

– १४२ –

– असल वा खराब फल असल वा खराब कारणहरू र परिस्थितिहरूबाट आउँछन्. तिमी तिम्रो आफ्नै माली हौ ।

क्रमश:

एक महिने गुंला पर्व (२०७१ श्रावण ११–भाद्र १०) मा धर्मकीर्ति विहारमा बुद्ध पूजा र धर्म देशना गर्नुहुने गुरूमांहरूको विवरण

क्रसं	गते	महिना	बुद्धपूजा	धर्मदेशना
१	११	श्रावण	वण्णवती	धम्मवती
२	१२	श्रावण	पञ्ञावती	पञ्ञावती
३	१३	श्रावण	केशावती	केशावती
४	१४	श्रावण	अमता	दानवती
५	१५	श्रावण	अमता	त्यागवती
६	१६	श्रावण	अमता	मेत्तावती
७	१७	श्रावण	इन्द्रावती	इन्द्रावती
८	१८	श्रावण	वीर्यवती	वीर्यवती
९	१९	श्रावण	वण्णवती	वीर्यवती
१०	२०	श्रावण	रमावती	रमावती
११	२१	श्रावण	वण्णवती	मेत्तावती
१२	२२	श्रावण	वण्णवती	वण्णवती
१३	२३	श्रावण	इन्दावती	इन्दावती
१४	२४	श्रावण	रमावती	रमावती
१५	२५	श्रावण	अमता	धम्मवती
१६	२६	श्रावण	मणिवती	मणिवती
१७	२७	श्रावण	वण्णवती	श्रीलंकन गुरूमां
१८	२८	श्रावण	मणिवती	श्रद्धाचारी
१९	२९	श्रावण	पञ्ञावती	पञ्ञावती
२०	३०	श्रावण	दानवती	केशावती
२१	३१	श्रावण	केशावती	दानवती
२२	१	भाद्र	त्यागवती	त्यागवती
२३	२	भाद्र	अमता	मेत्तावती
२४	३	भाद्र	वण्णवती	इन्दावती
२५	४	भाद्र	वीर्यवती	वीर्यवती
२६	५	भाद्र	वण्णवती	वीर्यवती
२७	६	भाद्र	रमावती	रमावती
२८	७	भाद्र	अमता	अमता
२९	८	भाद्र	वण्णवती	वण्णवती
३०	९	भाद्र	केशावती	केशावती
३१	१०	भाद्र	वण्णवती	धम्मवती

Downloaded from http://www.dhamma.digital

माधवी गुरुमांनापं छभाः – ३

✍ रीना तुलाधर (बनिया)

माधवी गुरुमांया मांया मृत्यु :

माधवी गुरुमांया मां नं धयातःगु जुयाच्वन, बर्माय् छिमित चिट्ठी छपु वइ, चिट्ठी वलकि जि मदइ। धाथें अथे हे जुल। चिट्ठी च्वयातःगु थुकथं– "प्यंगू दिशा खयाच्वंगु चीम छगः तज्यात ।" वया मृत्युया ल्यूने थजाःगु खँ दु–

लक्ष्मीमाया म्हं मफुपिन्त लंका बी फुम्ह जुल । व थः म्हं मफुत कि नं "ध्यान छको च्वना वये" धयाः ध्यान च्वनाः ल्वय् लंकीगु ।

उगु इलय् लुँ बन्जाःनी छम्ह दु । म्हं मफयाः सुनानं लंके मफया च्वंम्ह । लक्ष्मीमायां वासः यानाः वयात लंका बिल । व खनाः महीपिसं मन्त्र यानाः वाणं कयेका हःगु प्रभावं लक्ष्मीमायाया मृत्यु जुल ।

म्हं मफुगु लंका बीवं वयात उपहार स्वरुप बट्टाया दुरु (Condense Milk) बीपिं दुगु जुयाच्वन। उगु इलय् नं अजाःगु बट्टाया दुरु छगः प्याथय् जनिखय् स्वथना तःगु । वाणं कयाः दुरु बट्टानापं तज्याःगु लिसें वया म्हं आपाल हि बाः न्ह्यात । वयात वया भाःतं अन वने मते धायेक वंगु खनी । अले भाःतम्हं मदये त्यंम्हेसित नं 'खास जुल धाल' हँ । वं मछालाः गां ख्वाः त्वपुत हँ । उकिया ३ घण्टा लिपा मन्त हं ।

मांया मृत्यु लिपा बर्माय् :

माधवी गुरुमां भचा मां प्यासी जुयाच्वन । उकिं बर्माय् भ्याःया डण्डी स्वयाः ख्वजक खोयाच्वन । वया गुरुमांपिसं ख्वयेमते, धर्म याना बी धाइ । छन्हु म्हगसय् म्हन हं– ब खोजक खोया जूगुलिं वयागु ख्वबि ध्याचः जुयाः इमित लँय् जुइ मजीक ध्याचः जुल हं । आकाशं तुयुगु बसः पुनाः सँ कुलि कुलि चिम्ह खने दयेकः वल । वं धाल– खोया च्वने मते । जिं तयागु शासनय् जक बांलाक च्वँ धकाः । स्वकः जक धयाः आकाशय् विलिन जुयावन । न्ह्यलं चाल । अनंनिसें ख्वये म्वाःल । मेपिसं ख्वये मते धाये म्वाःल । गुरुमांपिसं धर्म यायेत स्वेतगोंग चैत्यय् मत छोयेका बिल ।

माधवी गुरुमां नं धया बिज्यात– "गुरुमां दो रुपमालायात कना । वसपोलं जिमि गुरु भन्ते नाप लाका बी धाल । दथुइ थाय् छगू खालि यानाः माधवी गुरुमांपिं निम्ह तःकेहेँयात फ्चतुकल । मिखा कने मते धयातल । भन्ते नं पालि गाथा ब्वंकल । न्हापां मिखा तिसिका तल लिपा मिखा कंकल । दथुई ल्यासेम्ह छम्ह फेतु वल । जिमिसं छुं नं धायेमते स्वजक स्व धाल । हानं गाथा ब्वँ धाल, वं दाँया बाँया छको स्वल । अले लिपा विलिन जुल । गुरुं धाल– "आः नाप लाका बिया खला ?" व भन्ते गुरुया नां पूरा लुममन ह "पञ्ञा ... ..." छु खः ।

बर्माय् छात्रवृत्तिः भिक्षा बने म्वा :

माधवी गुरुमां मागधी, आरती व उत्तरा गुरुमांपिं नापं इण्डियाय् च्वनाच्वंम्ह बर्मिज भन्ते किचिमाया सहयोग तर्फ बर्माय् बिज्याःगु । वसपोलपिनि गुरुमां दो रुपमाला । दो रुपमाला गुरुमांपिसं अखवारय् च्वयाः बिया छोत– "जिथाय् नेपाली मस्त ब्वंवयाच्वंगु दु धकाः ।" अखवारय् वयेसाःत १ मुरि जाकि व कापः १ थान अखवारय् नां पिहां वःपिं मस्तय्त ब्यु धकाः ब्यु वल । बर्माय् च्वँबले भिक्षा वने म्वायेक हे थुकथं पुरे जू (चन्दा तःवःपिसं सुयातं धायेमते धाइ) धया बिज्यात– "छन्हु भिक्षा वने नंके माः धकाः भिक्षा वनागु । बानि मजूनिगुलिं ला माधवी गुरुमांया तता मागधी म्हं मफुत । लच्छि तक अस्पतालय् तये माल । व ई बर्माय् छठ्ठ संगायना जुयाच्वंगु ई । नेपालं सुबोधानन्द भन्ते, अमृतानन्द भन्ते, शाक्यानन्द भन्तेपिं बिज्यात । वसपोलपिंन्त नाप लाःवलय् धया बिज्यात– "आखः ब्वं वःपिं अस्पतालय् लानाच्वन ।" भन्तेपिं संगायना सिमधःतले च्वना बिज्यात । जिमित, नं स्वः बिज्याइ । आखः ब्वने मफुगुलिं नेपालय् लिहाँ वनेगु इच्छा व्यक्त याना ।

शिक्षाय् "मूल दान" परिक्षा पास याना । "अल्ला जाँच जक बिया पास मजू । च्वःगु ला ठीक जू आखः मिलेमजूगुलिं पास मजुल धाल ।

छात्रवृत्तिं वःगु ध्यबाः विद्यार्थीधका :

बर्माय् सरकारं विद्यार्थीधकाः भरे यानाः नकातःगु महिनाय् महिनाय् रिपोर्ट बीमाः, प्रगति कने माः । पाठ सिमधःसां सिधल धयाः मुसावादाय् लाये माल धकाः गुरुमां नं धाल मां मदये धुंकाः नुगः ख्वःगुलिं ब्वने हे मफुत ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

नेपालय् लिहाँ वयेगु याना ३½ वर्ष च्वना लिहाँ वया ।

जिमिगु नामं चन्दा उठे यानातःगु ध्यबा मखुथाय् लाके मज्यू धकाः दो रुपमाला गुरुमांया काय् यानातःम्ह त्रिपिटकाचार्य भन्तेयात विहार दयेका बिल । दो रुपमाला गुरुमां नं चिट्ठी छोया हल– "छिमित वःगु दान ध्यबाया खर्च यानाः विहार दयेकाः त्रिपिटकाचार्य भन्तेयात दान बिया ।" व विहार आःतकं दनि । व त्रिपिटकाचार्य भन्ते म्हासु ल्वय् जुगाः याकनं मन्त ।

बर्माय् माधवी गुरुमांया छगू प्रश्न :

माधवी गुरुमांया नुगलय् सुख मदुगु छगू प्रश्न न्यन अन– "बौद्ध देशय् नं गथे ला नयेगु चलन दुगु ?" उकिया लिसः वल– "न्हापा लडाइँ जुयाः नये मखन । अबलें इण्डियापाखें सीपिं प्राणीयागु ला, न्या हःगु नयाः म्वायेमाल । लडाईं नं यानाः उत्पादन छुं मजू । काउले, भान्ता, चिचिग्वेक जक सइगु । न्हापा ला नयेंगु चलन मदुसां म्वायेगु निंतिं ला नये माल ।

बर्मा लिहाँ वयाः स्कूल स्थापना :

माधवी गुरुमांया मांया स्कूल खोले यायेगु इच्छा दु । माधवी गुरुमां थन नेपालय् दुबलय् न्हापा हे ल्हुतिइ जग्गा नं कया तये धुंकूगु । लिपा ज्यापुनी छम्हसें झेल्ला यानाः मांयागु तिसा नं काल, जग्गा नं काल । तर लिपा व मिसां प्रायश्चित यानाः बुँयागु दां, विहारय् च्वनीपिन्त अन्न बीगु यात । अथे जुया ल्हुतिइ लायेमाःगु स्कूल यलय् लात ।

मांयागु, इच्छाकथं स्कूल चायेकूगु :

माधवी गुरुमां नं धया बिज्यात– बर्मी दातापिनिगु नया वयागु पचे याये मज्यू, दातापिनिगु श्रद्धा सितिं छ्वये मज्यू । मांया नं इच्छा खः । उकिं न्हापा १० म्ह विद्यार्थीपिं तयाः ब्वंका । लिपा धर्मरत्न शाक्य दाइपिसं "आमथे म्हिते थें स्कूल चले यायेगु मखु, बांलाक चलये यायेमा" धकाः सल्ला बिल । ठाकुरमान दाइपिसं नं खः वल । ज्ञाणशीला गुरुमां व सत्यशिला गुरुमांपिसं नं स्कूल चले याना च्वंगु । निगुलिं स्कूलयापिं ल्वाकछ्यानाः मागधी, ज्ञाणशीला, सत्यशीला गुरुमांपिं छम्ह व चन्द्रदेवी उपासिका जानाः स्कूल चले याना । न्हापां स्कूलया नां मां व बाःया नामं "चन्द्र लक्ष्मी" स्कूल नां तयातयागु । मांया नां लक्ष्मीमाया बाःया नां चन्द्रज्योति अमृतानन्द भन्ते नं सल्लाह बिया बिज्यात "यशोधरा बौद्ध विद्यालय" धकाः नां ति । व हे नामं २०१३ साल जेठनिसें बांलाक स्कूल स्थापना जुल ।

थ्व चीवरं ज्यान बचे यात :

धया बिज्यात्– छन्हु थन यलय् बहनी निम्ह अमनुष्यत खने लात । इमिसं जितः पछ्रेयाःबलय् न्ह्योने यागु बा त्वधुला बेहोश जुल । लिपा होश वयाः क्यनाकिना स्वयाबलय् व अमनुष्यतय्सं जितः नयेत वःगु तर थ्व चीवर दुम्ह जुयाः नये मफुत ।

बखुन्हु माधवी गुरुमांया नुगलं पिहाँ वःगु धारा प्रवाह खँ छगू उल्लेखनीय तथ्य खः । नेपालय् थेरवाद बुद्धधर्म पुनर्जागरण इलय् थजाःपि श्रद्धावान उपासिकापिं, अले प्रव्रजित गुरुमांपिनिगु समर्पण, योगदान उल्लेख याना तयेमाः छाय्कि थ्व नं ऐतिहासिक तथ्यया छब्व खः उखुन्हु जिं इलं मलात धकाः त्वःता वया । माधवी गुरुमांनं नेपालय् बुद्धधर्म प्रचार प्रसार यायेत याना बिज्याःगु योगदान अध्ययन याये बहः जू, लिसें व इलय्या मेमेपिं गुरुमांपिनिगु विषयय् नं सीका तये बहः जू ।

स्मरणीय खः माधवी गुरुमांया मां लक्ष्मीमाया शाक्य वर्तमान संघनायक अश्वघोष महास्थविरया नं मां खः । ❖

जन्मः
विसं १९९५
आषाढ २८ गते,
मंगलवार

दिवंगतः
विसं २०७१
श्रावण २८ गते,
बुधवार

दिवंगत दिलशोभा बनिया

धर्मकीर्ति विहार संरक्षण कोषकी सचिव श्रीमती मीना तुलाधर र कोषाध्यक्ष श्रीमती रीना तुलाधरकी पूजनीय माता उपासिका दिलशोभा बनिया गत श्रावण २८ गते दिवंगत हुनुभयो ।

दिवंगत उपासिकाको सुगति एवं निर्वाण कामना गर्दै उहाँको सपरिवारले यस दुःखद् घडीमा भगवान् बुद्धले पत्ता लगाउनु भएको संसारको त्रिलक्षण स्वभाव (अनित्य, दुःख र अनात्म) लाई बुझी धैर्य धारणा गर्न सकुन् भनी कामना गर्दछौं

धर्मकीर्ति विहार परिवार

श्रीघः नघःटोल, काठमाडौं ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

वाट् बुद्ध मणीरत्तन राम टेम्पलय् बुद्धपूजा, छगू अनुभव

✍ **कमलशोभा तुलाधर**, *सेंट लुइस, अमेरिका*

छन्हु जितः अमेरिकाया छगू विहारे सञ्चालन जूगु बुद्ध पूजा ज्याभ्वले व्वति काय्गु ह्वःताः चूलात। थ्व विहार लाओस् व थाई निखलःसिया मंकाःगु जुयाच्वन। थन निखलः जानाः भोजन याकीगु जुयाच्वन । दक्को नसा ज्वलं न्या व ला जक दुगुलिं शाकाहारी भोजन याय्त थाकुल। अथेसां खीर (क्षीर) व सिसाबुसा नय्गु यक्को दु ।

दकले न्हापां बुद्ध पूजा, वन्दना, नमो तस्स अले परित्राण पाठ दक्को भ्रीके कण्ठ हे वःगु ब्वनेगु खः । अनं थाई विहारं बिज्याःम्ह भन्तेनं बाखँ कन। तर भाय् मथू, अले परित्राणयागु जल छ्वाकः वल । अनंलिपा पुलिं चुयाः भ्वःलाक्क वना ! भन्तेयात ल्हाःते लखँ लुइमाःगु जुयाच्वन । जितःला पर्सी सिनाः पुलिं चुयाः वनेत तसकं थाकुल। बानी मदु। थाइल्याण्ड हःम्ह बुद्ध मूर्ति छम्ह व परित्राण शुत्रका छपु प्रशाद स्वरुप बिल ।

थ्व विहार अमेरिकायागु तसकं पुलांगु विहार खः । न्हापा लाओसे भिक्षु जुया च्वंपिंत कम्यूनिष्ट तसें तसकं दुःख बियाः लां लां बिक्क डुंगाय् च्वनाः अमेरिका बिस्यूँ वयाः शरणार्थी जुयाः च्वनाच्वंपिं पूर्खा जुया च्वन । जिपिं नेपालीत धयाबले द्वोभाषी छम्ह सःताः नेपाले बुद्ध शासन स्थीरयाना तयेत कुतःया धकाः धया बिज्यात । अले जिं नेपालेला कम्यूनिष्ट शासन जूसां न्ह्यागु जूसां धर्मयात सम्मान बिज्यातःगु दु। बुद्ध शासन स्थीर जुई धयाबिया ।

थन विहारे भोजन सिधयेकाः द्यो प्याखँ ल्हुइगु ज्याभ्वः नं दुगु जुयाच्वन । प्याखने ब्वतिकाःपिंत भन्ते नं डलर न्येतका अले मेपिं दातापिसं नं इच्छा अनुसार बिइगु जुयाच्वन। जिमित नं नेपालयागु आर्यतारा, वज्रयोगिनी, मञ्जुश्री, अन्नपूर्ण, कुमारीयागु चर्या प्याखँ क्योंसांज्यू धाल। न्हापा मसिल तयारी यानाः मवना लिपा क्यनेमाली ।

थ्व विहारस धर्म व संस्कृति नाप नापं न्ह्याका च्वंगु जुयाच्वन। भ्रीसँ नं ज्ञानमाला भजनया नापं धर्मनाप स्वापू दुगु प्याखंत स्यने केने याःसा गथे जुइ ?

छन्हु South Country पाखे श्रीलंका पिसं छेँ दान बियाः विहार यदेकातःगु थासं जिमित भोजन सःता हल । अनयाम्ह भन्ते लुम्बिनीस खुला तक ध्यान च्वना बिज्याय् धुंकूम्ह जुयाच्वन। अन न्हापालाक्क भन्तेनं पंखाँ गायेकाः परित्राण पाठ यानाः ल्हाःते परित्राण सूत्रका चिका बिज्यात, अले भोजन । थन नं परिकार दक्कोसं न्या दुगु जक शाकाहारी भोजन यायेत थाकुल ।

थौंकन्हे श्रीलंकाय् गृहयुद्ध शान्त जूसां मुस्मां तयेगु पाखें भन्तेपिंत भचा मार वः धया बिज्यात ।

अमेरिकाय् न्ह्यागु धर्म माने याइपिं जूसां क्यवय् बुद्धया भ्वाताः छगू छगू ब्वयाः क्वब्वाःलः हायेका तइगु खनाः मन तसकं लय्ताल । सुभाय् । ❖

ध्यानकुटी मैत्री केन्द्र बाल आश्रमलाई सहयोग

१) अरमान वज्राचार्य, विशाल नगरबाट जन्मदिनको उपलक्ष्यमा रू. १०००/–
२) काभ्रे बस व्यवसायी संघ, बनेपा-१०, काभ्रेबाट बालिकाहरूको अध्ययनको लागि रू. १५,०००/–
३) प्रकाश वीरसिंह तुलाधर, लाजिम्पाट, काठमाडौं – रू. १५००/–
४) सुशिल कुमार, सुवर्ण कुमार, शीलशोभा कंसाकार, श्रीघः स्व. चिनिशोभा कंसाकारको पुण्यस्मृतिमा रू. १०००/–
५) सुनिता तुलाधर, लाजिम्पाट – रू. १०००/–
६) आभाष स्थापित, बाफल – रू. १०००/–
७) प्रज्ज्वल ताम्राकार, डल्लु – रू. ५००/–
८) त्रीलोचन तुलाधर, लाजिम्पाट – रू. ५००/–
९) प्रज्ञा तुलाधर, असन, जरुछेँ – रू. ५००/–
१०) केशचन्द्र शाक्य, बनेपा-१० – रू. ५००/–
११) रत्नदेवी मानन्धर – रू. ५००/–
१२) बुद्धभक्त रंजित, बनेपा – रू. ५००/–
१३) जीवरत्न स्थापित, बागबजार, काठमाडौं – रू. १०००/–
१४) स्व. रत्नदेवी मानन्धरको स्मृतिमा – रू. १०००/–

❀ **आजीवन वार्षिक भोजन प्रदान गर्ने दाताहरू :**

१५) हरिगोपाल अमात्य, कमला अमात्य परिवार, बुद्धनगर स्व. आमा हरिदेवी अमात्यको पुण्यस्मृतिमा रू. २०१००/–

Downloaded from http://www.dhamma.digital

थम्हं यानागु पापं गबलें त्वःती मखु

✍ सुनिता मानन्धर

थौ शिक्षां मनूयात सभ्य व संगठित याना बिउगु दु । विकसित देय्‌यात अति विकसित देय्‌या धलखय् लाका बिउगु दु । शिक्षित मनूतय्‌गु लागि असंभव धयागु छुं हे मदु । उमिसं न्ह्याथे जाःगु ज्या नं यायेफु । छखे शिक्षा विकासया लँपु चायेका बिउगु दुसा मेखे शिक्षाया कारणं हे संसार ध्वस्त जुइगु स्थितिइ तकं थ्यंगु दु । थौं मचानिसे बम बारूद दयेके सः । अझ विकसित देशय् ला झन् आणविक ल्वाभः दयेकेगु ज्याय् ला धेधें बल्लाः हे जुयाच्वंगु दु । विश्वया इतिहास स्वयेगु खःसा जापानयात कायेफु । सन् १९४५ या १६ जुलाइ खुन्हु अमेरिकां अणुबमया परीक्षण याःगु खः । थुगु इलय् अमेरिकाया असअलामोस स्वयाः भचा तापाक्क सुनसान थासय् अणुबम विस्फोट यात । अणुबम विस्फोट जुइवं छगू माइल तापाक तक च्वंपिं दक्व प्राणी सित । बम निर्माण याःम्ह रोवर्ट ओपन हाइमर तसकं लय्‌ताल । अनंलिं सन् १९४५ या ६ अगस्त खुन्हु जापानया हिरो सिमाय् व ९ अगस्त खुन्हु जापानया हे नागासाकी शहरय् थुकथंया मेगु अणुबम त्वःतल । थुकिं यानाः निगुलिं शहर ध्वस्त जुल । थुकिं छगू लख मनूत घाःपा जुल । हिरो सिमा शहरय् ८० द्वः मनू सित । नागासाकी शहरय् ४० द्वः सित । द्वलंद्व मनूत अनाथ, असहाय, अपांग जुल । थुगु घटनां खनाः अणुबम निर्माता रोवर्टं मन तये मफुत । वं पदं राजीनामा तकं बिल । अय्‌नं वया मन थासय् मलात थुकथंया इतिहास हाकनं लिहां वइ मखु धकाः नं धाये फइ मखु । यदि थुकथं हाकनं विश्वयुद्ध जुल धाःसा थन थ्व स्वयां नं ग्यानापुगु स्थिति वयेफु । थौं हलिन्यंकया विकसित देश अतिकं ग्यानापुसेच्वंगु आणविक ल्वाभः दयेके धुंकल । अझ आणविक ल्वाभ दयेकेगु ज्याय् थौं धेधंबल्लाः हे जुइधुंकल । उकिं हाकनं थुकथं युद्ध जुल धाःसा प्राणीया अस्तित्व हे न्हना वनेफु । थुकथंया परिस्थिति मवयेकेत थौं हलिन्यंकया सकसिनं बुद्ध गाथायात ध्वाथुइकाः कायेमाःगु दु । भगवान् बुद्धं धयाबिज्याग: दुः–

अकतं दुक्कतं सेय्यो – पच्छा तपति दुक्कतं
कतञ्च सुकतं सेय्योः यं कत्वा नानुतप्पति'

खराब ज्या मयायेगु बेस, खराब ज्यां पश्चाताप जुइ, बांलाःगु ज्या यायेगु हे वेस गुगु ज्या यानाः लिपा पछुतावे चायेमाली मखु ।

अणुबमया निर्माता रोवर्ट ओपर हाइमरं न्हापा अणुबम परीक्षण याःगु इलय् छगू माइल तकया प्राणीत सीगु खः । छगू माइल तकया प्राणी सितं नं वया मन मख्वः । व झन् लय्‌ताल ।

प्राणीया हत्या यानाः मुसुकयाच्वन । वं हाकनं उकथंया हे अणुबम कुर्काः मेपिनिगु नं हत्या यायेगु ग्वसाः ग्वल । भगवान् बुद्धं धयाबिज्याःगु दुः–

"पापं चे पुरिसो कयिरा – न तं कयिरा पुनप्पुनं
न तम्हि छन्दं कयिराथ दुक्खो पापस्स उच्चयो"

मनुखं पाप या हे याः सां हाकनं याये मजिउ । पापया इच्छा अप्वयेके मजिउ पाप मुन कि दुःखया कारण जूवनी । अथे ला बम दयेकूम्ह रोवर्ट बम मुइकुगु थाय् स्वया तापाक हे च्वनाच्वंगु खः तर बमं कयाः सीपिं व घाःपा जूपिनिगु दुर्दशा खानाः वं थःगु मनयात ची मफुत । थुकिं याना व वाथावांथा कन । पश्चातापया मिं पुत । वया मन शान्त मजुल । अथे ला पाप कर्म याइम्हसित थुकिया विपाकं गबलें त्वःती मखु ।

न्ह्याथाय् च्वनाच्वंसां थुकिया विपाक भोग याये मालीगु खँ थुगु गाथाय् नं धयातःगु दु ।

'न अन्तलिक्खे न सुमुद्दमज्झे –
न पब्बतानं विवरं पविस्स'
न विज्जति सो जगतिप्पदेसो
यत्थट्ठितो मुञ्चेय्य पापकम्मा'

सर्गः, समुद्र व पहाडया गुफा न्ह्याथाय् वनाः च्वंसां थम्हं याःगु पापया फलं बचे जुइ फइ मखु । अथे हे थन मेगु गाःथा नं लुमंकेबहः जू । मूर्खयात पाप याये बलय् दुःख जुई धकाः सी मखु । लिपा थःगु कर्मया फल भोग यायेगु इलय् मिं पुइः थें पस्ताय् चाइ । थुकथं हे मेगु गाथाय् धयातःगु दु 'खराब ज्या मयायेगु बेस । खराब ज्या यायेगु इलय् पस्ताय् चाये माली ।

रोवर्ट आपरहाइमर छम्ह वैज्ञानिक खः । वैज्ञानिक जुइ उलि अःपु मजू । दं दँ तक निरन्तर कुतः यायेमाः । चान्हि मधासे अध्ययन व अनुसन्धानं यायेमाः रोवर्ट नं थुकथं हे दि हे मदिकुसे अध्ययन यानाः हे अणुबमया आविष्कार याःगु खः । तर जब थुकिया लिच्वः पिहां वल वया चान्हिया अध्ययनं व सन्तुष्ट जुइ मफुत । वया मनय् अशान्तिं थाय् काल । खः भगवान बुद्धं न. अध्ययन यायेगु इलय् थःत शान्त जुइगु सार्थक पद जक अध्ययन

Downloaded from http://www.dhamma.digital

यायेमाःगु खँ थुकथं धयाबिज्याःगु दु ।

'सहस्समपि चे गाथा- अनत्थपदसंहिता

एकगाथापदं सेय्यो - यं सुत्वा उपसम्मत्ति'

अर्थ न बर्थया सहग्रगाथा ब्वनेगु स्वयां सार्थक गाथा छगू हे श्रेष्ठ खः गुगु सार्थक गाथा ब्वनेगु इलय् शान्ति दइ ।

आणविक ल्वाभः वा बम बारूद दयेकेगु विध्वंस यायेत हे खः । थन थुकिया कारणं द्वलंद्वः अपांग असहाय अनाथ जुइधुंकल । द्वलंद्व, मनूत मृत्युया म्हुतुइ थ्येनेधुंकल । सुं प्राणीया हत्या यायेगु वा सुयातं स्यायेगु बांलाःगु ज्या मखु । थुकथं ज्या याये मजिउगु खँ पञ्चशीलया न्हापांगु शीलय् नं न्ह्यथनाःगु हे दु । थन मेगु छगू खँ नं लुमंके । थःत छकः नं उगु हे बम् बारूदया दथुइ तयाः स्वये । अबलय् पक्का नं मृत्यु खनाः ग्याइ जुइ । बम बारूदं कयाः सी सुया जक न्ह्याइ ? थः ला थुकथंया विध्वंसकारी मृत्यु खनाः ग्याः धाःसा मेपित स्याये गु छाय् ? अथे ला भगवान् बुद्धं नं धया बिज्याःगु दु 'सब्बे तसन्ति दण्डस्स-सब्वे भायन्ति मच्चुनो

अत्तानं उपमं कत्वा - न हनेय्य न धातये'

दण्ड खनाः सकले ग्याइ । मृत्यु खनाः सकलें ग्याइ उकि थः थें लुमंकाः प्राणीया हिंसा याये मते, याके मते । बोधिसत्वपिसं सकलें प्राणी पिंत थः थें भाःपी ।

थौ नं विकसित देय्तय् दथुइ परमाणू धेधेंबल्ला, जुयाच्वंगु दु । थुकिं यानाः छगू देय्नाप मेगु देय्या स्वापु त्वाः दलाच्वंगु दु । अति शक्तिशाली देय्या दथुइ क्रोध व द्वेषं थाय् कयाच्वंगु दु । उमिसं थःपिनि पीडा शान्त यायेत मेपिंत दुःख बियाच्वनी । अथे ला थः गु पीडा शान्त यायेत मेपिंत दुःख बी मजिउ, सुयां हत्या नं याये मजिउ तर थौ सहनशीलताया स्वभाव सुयाकें मदु । सकसिनं हत्या यानाः जूसां थः थहां वनेगु कुतः यानाच्वंगु दु । खय्त ला बुद्ध धर्मय् क्षान्तिया तःधंगु मू दु । भगवान् बुद्धं देशना यानाबिज्याःगु स्वीच्यागू मंगल कार्य मध्ये थ्व नं छगू खः । थुकिं दक्व कथंया क्रोध व द्वेषयात नाशं याना बी । बोधिसत्वपिंसं क्षान्ति पारमिताया गुणधर्म पूवंकेत थःगु अंग प्रत्यंगनिसें प्राणतकं त्याग याःगु दु ।

-थौ नं हाकनं विश्वयुद्ध जुइ ला धयागु भय सकसिकें दु । हाकनं थुकथं हे परमाणु बमया पञ्जलय् लाइगु खः ला धयागु त्रासं थाय् कयाच्वंगु दु । तर अथे खःसां बुद्ध गाथा व बौद्ध साहित्ययात थुइकाः पलाः न्ह्याका यंके फुसा गुगुं हालतय् नं हाकनं विश्वयुद्ध जुइ मखु धकाः ढुक्कं च्वने फइ ।

वर्षावास व कथिन विस्तर- छगू अध्ययन-५

✍ **भिक्षु उपतिस्स**

बर्मायाम्ह सुप्रसिद्ध पूज्य भिक्षु ताउँपुलु सयादो महास्थविर न्हापां नेपाल बिज्याबले आनन्दकुटी विहारय् छकः प्रातिमोक्ष देशना याना बिज्याय्त भिक्षु अमृतानन्दं वसपोलयात बिन्ति यात धाल । आयुष्मान् आनन्दं बुद्ध भगवानयाके प्रार्थना याबले वसपोल आनन्दयात धाःथें ताउँपुलु सयादो महास्थविरजुं अमृतानन्द भिक्षुयात "छिमी छिमी प्रातिमोक्ष देशना याना बिज्याहुं" धकाः धया बिज्यात हं ।

महान् भिक्षुपिन्सं साधारण भिक्षुपिं लिसे प्रातिमोक्ष देशना याना मबिज्याइगु छाय्धाःसा वसपोलपिन्त आपत्ति देशना याय् मात्रं दोषीम्ह भिक्षु दोषरहित जूम्ह जुइमखु । आपत्ति आलोचना । देशना याइगु ला उपोसथागारया परिशुद्धता कायम यायेया निम्ति व समानगु शिक्षापदय् शिक्षित जूपिं भिक्षुपिनिगु निम्ति खः । नेपालय् वा गनं विदेशय् च्वंपि भिक्षुपिन्सं थुइका काय्माःगु छु धाःसा थः स्वया थकालि वा शीलवान भिक्षुपिनिगु समक्षय् आपत्ति देशना यानाः प्रातिमोक्ष देशना न्यनेगु संघ सामग्रीयात हेतु जुइ फु । परन्तु आपत्तिइ लाःम्ह भिक्षु विनयानुकूल संघकार्य मयासे आपत्तिं उत्थान जूम्ह जुइ मखु । थ्व सम्बन्धय् नवक भिक्षुपिन्सं श्रद्धापूर्वक विनय बांलाक अध्ययन यायेगु आवश्यक जू ।

सिद्धार्थ कुमारं २९ दँ या उमेरय् राजदरवार त्याग याना बुद्धत्त्व ज्ञान प्राप्तिया नितिं अभिनिष्क्रमण याना बिज्यात । बौद्ध साहित्य इतिहास अनुसार बुद्धत्त्व अर्थात् बोधिज्ञान लाभ याना कायेत ३० गू पारमिता पूवंकेमाः । बोधिसत्त्व चर्याय् अवतरण जुइगु अभिप्राय दुम्ह, त्याग आदि गुणधर्म दुम्ह, समर्पण भावनां निरन्तर अभिप्रेरित जूम्ह ब्यक्तिं थः स्वया न्ह्योयाम्ह बुद्धया समक्षय् बोधिसत्त्व नियत विवरण प्रार्थना प्रक्रिया विधि क्वचाय् धुंकाः पारमि धर्म पूरे यायेगुली लगे जुई । बोधिसत्त्व सिद्धार्थ कुमारं दीपंकर बुद्धया समक्षय् नियत विवरण प्रार्थना (याचना) यानाः पारमी, उपपारमी व परमार्थ पारमी कथं ३० गू पारमी पूरे यायां वेस्सन्तर बोधिसत्त्व

Downloaded from http://www.dhamma.digital

धायकाः जन्म जूगु जीवन-कालय् ३० गू पारमी सम्पूर्ण याना बिज्यागु वसपोलया ऐतिहासिक वृत्तान्त दु ।

सिद्धार्थ बोधिसत्त्वया जन्म काल तकया वसपोलयागु जीवन वृत्तान्त अध्ययन याना स्वल धाःसा ३० गू पारमी सम्पूर्ण याना बिज्यायेत ४ गू असंख्य व १ गू लाख कल्प (समय) बितेयाना बिज्याःगु खं वइ । पारमी पूरे यायेत माःगु श्रद्धा, वीर्य, प्रज्ञा अनुसार बोधिसत्त्व पिन्त श्रद्धाधिक, वीर्याधिक, प्रज्ञाधिक धका नामाकरण याना तःगु दु । थ्व स्वंगू प्रकारया बोधिसत्त्वपिन्सं पारमी धर्म सम्पूर्णया नितिं सारासंख्य कल्प आदि कथं थःत गुलि समय माःगु खः उलि कया पारमी सम्पूर्ण याना बिज्याइ । थुगु प्रकारं दीपंकर बुद्धया पाले वसपोल सुमेध ऋषि जुया बिज्याना च्वंगु समय निसें सिद्धार्थ बोधिसत्त्व समय तकया समयसोयाः गुलि ताहाकः जुल जुइ । सुमेध ऋषि सिबे न्ह्योयागु जीवन इतिहास बौद्ध साहित्ये खने मदु । उकिं बौद्ध जातक बाखंनय् वइगु गुलि नं घटना क्रम व उपदेशात्मक कथावस्तुत दु–

उकी बोधिसत्त्वयागु कार्य कुशलता, त्याग, भावना, पारदर्शिता, अनुपम नेतृत्व इत्यादि चित्रण याना तःगु दु । थुकथं अनगिन्ति जन्म-जन्म पतिकंया काल खण्डया पारमी पूरे याना बिज्यायगुली सफल जूगुलिं पश्चिम नेपालया कपिलवस्तु राज्यय् जुजु शुद्धोदन व रानी माया देवीया सुपुत्र जुया जूगु जन्म बोधिसत्त्व सिद्धार्थया अन्तिमगु जन्म जुल । उकिं थ्व अन्तिमगु जन्मय् अभिनिष्क्रमण याना बिज्याः बले निसें न्ह्याथेंयागु दुःख कष्ट सहयायां चतुआर्य सत्य बोध यानाः सम्यक बुद्ध जुया बिज्यात ।

थः स्वयं प्राप्त याना बिज्यागु चुतुआर्य सत्य आदि ज्ञानगुणया उपदेश बहुजन हित व बहुजन सुखया निर्तिं गां-गामय्, नगरं, नगरय् जनपदं जनपद्य् थ्यंकेत धर्मप्रचार यायेगु कुशल कार्य आरम्भ याना बिज्यागु खः । धर्म प्रचारया नापनापं भिक्षुपिं वर्षावास च्वनेगु व कथिन चीवर आदि दान यायेगुली धर्माभिलाषी उपासक उपासिकापिंनिगु मनसाःगुलिं इमिगु दीर्घकालीन हित सुखया निर्तिं कथिन चीवर पूजा,अस्तरण आदि संघकार्य विधिपूर्वक यायेगु बुद्धं थः स्वयं घटना क्रम अनुसार निर्देशन याना बिज्यागु खः । उकिं भिक्षुपिं वर्षावास च्वनीगु व दातापिन्सं कथिन चीवर दान बिइगु बौद्ध सम्प्रदायया (दायाद) दुनेलाःगु महत्वपूर्ण छगू अंग खः ।

भिक्षुपिन्सं वर्षावास च्वनीगु क्रमयात मस्यंकुसे निरन्तरता बिया च्वंगुलिं कथिन चीवर पूजा यायेगु व थःपिनिगु गच्छे अनुसार भोजन आदि दान प्रदान यानाः महान पुण्य संचय यायेगु अवसर दातापिन्त दत । विहार पटिकं धइथें दायक सभा, दातापिं उपासक उपासिकापिं धर्म पासा पुचः आदि हितैषी इष्ट भित्रपिं संगठित कथं थः थःगु विहारय् भिक्षुपिन्त वर्षावासया निर्तिं आराधना (निमन्त्रणा) यायेगु व वर्षावास सिधेकाः थःपिनिगु गच्छे अनुसार कथिन चीवर नापं संघयात व उपासक उपासिकापिन्त भोजन दान बिइगु बांलागु संस्कृति दु । थ्व संस्कृतियात बाँलाक व्यवस्थापन याना यंके फत धाःसा थथे याःगु पुण्यया फलं यक्वसित हित कल्याण जुइ ।

'कठिन' पालि भाषाया शब्द (वचन) खः । भिक्षुपिं वर्षावास पूवंक च्वना बिज्याये धुंका विनयानुकूल याइगु गुगु संघकार्य दु वयात कठिन धाइ । बौद्ध साहित्य कथं कठिन शब्द वर्षावास लिसे स्वाना वइ । भिक्षुपिं वर्षावास मच्वंगु गुगु नं विहारय् कठिन शब्द प्रयोग यायेमाःगु कार्यक्रम जुइमखु । उकिं 'कठिन' धयागु स्वंग आखःया शब्द जूसां थुकी विशेषता अलग दु ।

नेपाली भाषाय् प्रयोग याना च्वंगु 'कठीन' धका गुगु दीर्घ 'ठी' दु व पालि भाषाय् मदु । 'कठिन' व 'कठीन' धयागु निगू शब्द नेपाली व पालि भाषा प्रयोग अनुसार अर्थ याना वने फु । नेपाल भाषाय् थाहा 'कथिन' व 'कठिन' निगू शब्द नं प्रयोगय् वःगु खने दु । 'कठिन' शुद्ध पालि शब्द जूसा नेपाल भाषाय् 'कथिन' धका प्रयोग याना च्वंगु गुगु शब्द खः उकिया अर्थ नं 'कठिन' शब्दं प्रकट जुया च्वंगु अर्थ हे खः । कथिन (कठिन) शब्दया अर्थ यक्व दु । उकि मध्यय् "**पठविवि न जातु कम्पते**..." धयागु थ्व नागितापदान गाथां कथिनया अर्थ स्पष्ट कना तःगु दु ।

कठिन (चीवर) दान याये इच्छुकम्ह दाता वा दाता परिवारं गुगु विहारे कठिन दान यायेगु खः उगु विहारय् वना विहार प्रमुख भन्तेयात वा भिक्षुसंघ यात न्हापा हे "थुगुसिइ जिमिसं कठिन दान बिई" धका बिन्ति यानातःसा निश्चित जुइ । विशेषतः भिक्षुपिं वर्षावास च्वनिगु दिन असारपुन्ही कुन्हु कठिन दाता जुइ धका वचन बियातःपिं दातापिन्सं विहार प्रमुख भिक्षु संघया समक्षय् वर्षावासया आराधना यायेगु बांलागु चलन खः । *क्रमशः*

Downloaded from http://www.dhamma.digital

धर्मकीर्ति विहार

गतिविधि

२०७१ श्रावण १० गते

विषय- अशल-जीवन (सम्यक जीवन)

प्रवचक- संघनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविर
प्रस्तुती- मिनरवती तुलाधर

यसदिन भिक्षु अश्वघोष महास्थविरज्यूले अशल जीवनको विषयमा प्रवचन दिनु हुँदै भन्नुभयो– **"ये गहत्था पुञ्ञकरत्ता सीलवन्त उपासका धम्मेनदारं पोसेन्ति तेनमस्सामि मातली"**

अर्थ- जुन गृहस्थी पुण्यवान्‌हरू, शीलवान् व्यक्तिहरूले धार्मिक पूर्वक कमाएर आफ्नो परिवारलाई पोषण गर्छ, त्यसलाई मैले नमस्कार गर्छु । माथि उल्लेखित गाथा इन्द्रको वक्तव्य हो । इन्द्र हुनको लागि तल उल्लेखित सातवटा कर्त्तव्य पालन गर्नुपर्दछ ।

(१) जीवनभर आमा, बुबाहरूको सेवा गर्नुपर्छ
(२) जीवनरभर जेष्ठ नागरिकहरूलाई सम्मान गर्नुपर्छ
(३) जीवनभर प्रिय वचन बोल्नु पर्दछ ।
(४) जीवनभर चुक्लि कुरा गर्नुहुँदैन ।
(५) त्याग भावना राखेर दान गर्नुपर्छ ।
(६) जीवनभर सत्य कुरा गर्नुपर्छ ।
(७) जीवनभर रिसाउनु हुँदैन, केही गरी रीस उठेपनि होश राख्नुपर्छ ।

असल जीवनको लागि गर्ने व्यवसाय जस्तै- कृषि, पशुपालन, ब्यापार नोकरी शील्पकला मजदुरी, ज्यामी । यी मध्ये सबैभन्दा उत्तम कृषि व्यवसाय हो ।

मानिसहरूले गर्न नहुने काम–

(१) मार्नको लागि पशु बेच्ने
(२) प्राणी हत्याको लागि शस्त्र, अस्त्र बेच्ने
(३) लागु पदार्थ बेच्ने
(४) मानिस बेच्ने
(५) प्राणी मारेर मासु बेच्ने

असल जीवनको लागि अपराधको कारणले हुने गरीबि अवस्था हटाउनुपर्छ। त्यसको लागि राज्य चलाउने शासकहरूको तर्फबाट जनतालाई खेतीपाती सामान दिनुपर्छ । ब्यापार गर्नेहरूलाई लगानीको लागि पुँजीको व्यवस्था मिलाईदिनुपर्छ भने कर्मचारीहरू तलब सहितको भत्ता उपलब्ध गराइदिनुपर्दछ ।

धर्मकीर्ति बौद्ध ज्ञानमाला भजन गतिविधि

(१) वि.सं. २०७१ असार ३२
स्थान- सुमंगल विहार, पाटन ।   प्रस्तुती- प्रेमलक्ष्मी

यसदिन धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजनका आजीवन सदस्य तेजलक्ष्मी शाक्य र बाबुकाजी शाक्यबाट सुमंगल विहार पाटनमा संसारका प्राणीहरूको मंगल कामनागरी भिक्षु महासंघको तर्फबाट महापरित्राण पाठको आयोजना गरिएको थियो । आयोजक परिवारको तर्फबाट ज्ञानमाला भजनलाई रु. ५०००/– चन्दा सहयोग गरी पुण्य सञ्चय गर्नुभएको थियो ।

(२) वि.सं. २०७१ श्रावण १२

यसदिन ऐतिहासिक गणमहाविहारको सुवर्ण महोत्सवको उपलक्ष्यमा र सुभाषित ज्ञानमाला भजन ७ वर्ष पुगेको उपलक्ष्यमा आयोजित विभिन्न कार्यक्रमहरू मध्ये धर्मकीर्ति ज्ञानमालाले पनि भजन प्रस्तुत गरेको थियो । उक्त कार्यक्रममा विहार प्रमुख शोभित महास्थविरले धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजनलाई धन्यवाद पत्रका साथै रू. १०००/– रकम कोषाध्यक्ष श्याममान वज्राचार्यलाई प्रदान गर्नुभएको थियो । यसरीनै श्याममान वज्राचार्यले पनि भन्तेलाई खाडा अर्पण गरी धर्मकीर्ति ज्ञानमाला तेस्रो र चौथौं भाग अर्पण गर्नुभएको थियो ।

(३) २०७१ श्रावण १९ गते

मैत्री बोधिसत्व विहार जमलमा बुद्ध पूजा र धर्मदेशना कार्यक्रममा पनि धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजन प्रस्तुत भएको थियो ।

(४) २०७१ श्रावण २२ देखि २४ गते

निर्वाण मूर्ति किण्डोल विहारमा प्रव्रजित गुरुमांहरूको तर्फबाट पट्ठान पाठ सम्पन्न गरिएको उक्त कार्यक्रममध्ये श्रावण २३ गते धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजनले भजन प्रस्तुत गरेको थियो । उक्त कार्यक्रममा धर्मकीर्ति ज्ञानमालालाई सहयोगार्थ किम्डोल विहार प्रमुख डा. धम्मविजया र डा. मोलिनीको तर्फबाट रु. ५०००/– रकम प्रदान गर्नु भएको थियो । यसरी नै धर्मकीर्ति ज्ञानमालाका कोषाध्यक्ष श्याममान वज्राचार्यले श्रद्धेय गुरुमा दुवै जनालाई खाडा अर्पण गरी धर्मकीर्ति ज्ञानमालाको ३ र ४ भाग अर्पण गर्नुभएको थियो ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

(५) धर्मकीर्ति ज्ञानमालालाई चन्दा सहयोग गर्नुहुने अन्य दाताहरू यसरी हुनुहुन्छ –

मीरा – रू. १,१००/–
शान्ति सिंह – रू. ५००/–
कृष्णदेवी महर्जन – रू. ५००/–

दाताहरू सबैलाई धर्मकीर्ति ज्ञानमाला भजन परिवारले साधुवाद व्यक्त गरेको छ ।

सुनगाभा (बौद्धिक) महिला व्यावसायिक तालिमलाई सहयोग

प्रस्तुती- प्रेमलक्ष्मी तुलाधर, ङत

समाज, मानिसहरू एक संगठित रुपमा आ-आफ्नो समुदाय बिच रितिरिवाज, संस्कृति धर्म आदिसंग मिलेर बसेको समूह हो ।

त्यही समुहभित्र पनि कोही धनी, गरीब, शिक्षित, अशिक्षित, सपाङ्ग, अपाङ्ग, सक्षम, असक्षम, असल, खराब आदि मानिसहरूको जमात हुन्छ ।

त्यो जमातमा पनि कारक विचारधाराका मानिसहरू अर्थात् मानसिक शारीरिक तवरले विकसित नभएका बच्चाहरूलाई सक्षम बनाउनको निम्ति "सुनगाभा (बौद्धिक) महिला व्यावसायिक तालिम" खोलेर बच्चाहरूको भविष्य उज्ज्वल पार्न, उनीहरूको जीवन उत्थानको निम्ति सिलाई, बुनाई, खाना, सिन्के धुप, आदि तालिम दिएर परिवार बिच र समाजमा बोझ हुन नदिन यो संस्था खोलेको कुरा अध्यक्ष श्रीमती सुवर्ण केशरी चित्रकार (तुलाधर) ले बताउनु भएको छ ।

यो संस्था जमलको आसपास सेतो दरवार भित्र आफ्नै घरमा खोलेर बच्चाहरू र आमाहरूलाई तालिम दिने गरेको कुरा उहाँले बताउनु भयो ।

पुरानो बिचारधारा भएका मानिसहरूले यसरी असक्षम (फरक विचारधारा) बच्चा जन्मनु पूर्व जन्मको पाप भनेर हेंला गर्ने चलन हाम्रो समाजमा नभएको हो इन तर यस्तो बच्चा जन्मनुको उद्देश्य गर्भवती अवस्थामा आमाले बढी पीर लियोभने, पौष्टिक खानाको सेवन गर्न, बच्चा निस्कन नसकेर च्यापिएको अवस्थामा मगजम अक्सिजनको कमिले पनि त्यस्तो बच्चा जन्मिने कुरा उहाँले बताउनु भयो । त्यसैले अहिले अप्रेशन गरी बच्चा जन्माउने कारण पनि यही हो ।

त्यस्ता बच्चाहरूको लागि हामी सक्षम व्यक्तिहरूले केही न केही सहयोग गरेर उनीहरूको जीवन उकास्न सक्यो भने त्यो पनि एक किसिमको मानविय धर्म हो र उत्तम दान हो । यही सन्दर्भमा पूज्य धम्मवती गुरुमांको ८१ औं जन्मदिनको उपलक्ष्यमा "लक्ष्मीनानी ङत पुच" बाट केही रकम सहयोगको रुपमा अध्यक्षज्यूलाई प्रदान गर्न पाउँदा हामीलाई खुसी लागेको छ। यसरी हामीहरूको सानो सहयोगले यस संस्थालाई टेवा मिल्ने भएकोले अन्य इच्छुक दाताहरूले पनि सहयोग गर्न सक्नु हुन्छ ।

अंगुत्तर निकाय दुक निपात वारे प्रवचन

२०७१ श्रावण १७ गते

धर्मकीर्ति अध्ययन गोष्ठीया कक्षाय् श्री मदनरत्न मानन्धरज्यू अंगुत्तर निकाय दुक निपाते धर्म वर्गया स्वपु सूत्र व्याख्या याना दिल ।

सूत्र नं. ९५ – दुर्वच व पापमित्रता

दुर्वच धैगु धयाखँ मन्यनेगु, आज्ञाकारी मज्वीगु । पापमित्रता धैगु कुसंगत यायेगु । उज्यापिं व्यक्तिपिं अवनति पाखें जक न्ह्याः वनि ।

सूत्र नं. ९६ – सुवच व कल्याणमित्रता

सुवच धैगु धयाखँ न्यनेगु, आज्ञाकारी ज्वीगु । कल्याणमित्रता धैगु भिंपिनी संगत याय्गु । कल्याण मित्र धैपिसं भ्हीत मभिंगु लय् वनेगुलिं रोके याई । भिं भिंगु ज्या याय्त प्रेरणा बी । अले भ्हीगु जीवन सफल जुयाः स्थायी सुख प्राप्त याय्त तकं गुहाली ज्वी ।

सूत्र नं. ९७ – धातु कुसलता व मनसिकार कुसलता

धातु कुसलता धैगु प्यंगू धातुया विषये जानकारी ज्वीगु । थ्व संसारे गुलिनं पदार्थ दु, व फुक्कं चतुर्महाभूर्ते (पथवी, आपो, वायो, तेजो) वनेजुया च्वंगु खः धकाः थ्वीगू थथे थुलकि भ्हीपिं छुंकिसनं आशक्त ज्वी मखु । प्यपुनेगु स्वभाव दै मखु । मनसिकार कसुलता धैगु चित्तया एकाग्रतास कुसल ज्वीगु । चित्तयात भिंथाय् एकाग्र याये फतकि भ्हिपिं क्लेश मदुपिं जुयाः निर्वाण सत्तिपिं ज्वी ।

बुद्ध सम्वन्धी केही जानकारीहरू –

★ गृहत्याग गरेर आउने सिद्धार्थले **अनोमा नदी**को किनारमा आफ्नो केश आफैले काटी प्रब्रजित हुनु भएका थिए ।

साभार- बौद्ध दर्पण

Downloaded from http://www.dhamma.digital

श्रद्धेय दो. गुणवती गुरुमांलाई अभिनन्दन

दो. गुणवती गुरुमांलाई अभिनन्दन गर्नुहुँदै केशावती गुरुमां

२०७१ श्रावण २५ गते, आइतवार

नगदेश बौद्ध समूहको आयोजनामा यही जनैपूर्णिमा (गुन्हिपुन्ही) को दिनमा नगदेश बुद्ध विहारको धम्महलमा भव्य बुद्धपूजा गरियो । सो बुद्ध पूजामा श्रद्धेय भिक्षु राहुलले अष्टशील, पञ्चशील प्रार्थना गराउनु भएको थियो। सो पूजा हुनु अगावै श्रद्धेय दो. गुणवती गुरुमांलाई पवित्र खाडा अर्पण गरी सयौं उपासकोपासिकाहरूले पुष्पगुच्छा प्रदान गरी पवित्र छाता ओढाई धम्महलसम्म नै भव्य तवरले स्वागत सम्मान गरी विशिष्ट अतिथिको आसनमा विराजमान गराई पुजाको थालनी गरिएको थियो ।

बुद्ध पूजा पश्चात् लगतै दोश्रो चरणको अभिनन्दन कार्यक्रमको शुभारम्भमा श्रद्धेय दो. गुणवती गुरुमांले दीप प्रज्ज्वलन गरी बुद्धलाई पुष्पगुच्छा अर्पण गर्नुभयो भने समूहका सचिव कृष्ण कुमार प्रजापतिले श्रद्धेय गुरुमांको संक्षिप्त परिचय सहित अभिनन्दन गर्नुपर्ने कारण वारे बताई वहाँले बुद्ध शासनिक कार्यमा पुऱ्याउनु भएको गुण र योगदानलाई कदर गरी नगदेश बुद्ध विहार समूहको तर्फबाट स्वागत गर्नुभयो। प्रमुख अतिथि श्रद्धेय केशावती गुरुमांले "अभिनन्दन-पत्र" विशिष्ट अतिथिको रुपमा पाल्नु भएकी श्रद्धेय दो. गुणवती गुरुमांलाई प्रदान गरी श्रद्धा जाहेर गर्नुहुँदा बुद्ध शासनिक कार्यमा दो. गुणवती गुरुमांमले गर्नु भएको योगदानबारे चर्चा गरी आफ्नो गुरु समेत हुनु भएको खुलासा व्यक्त गर्नुभयो। अन्तमा का.वा. अध्यक्ष दीपक राज सांपालले सधन्यवाद सहित सभा विसर्जन गरी सामूहिक पुण्यानुमोदन गरियो ।

यही दिन नगदेश बुद्ध विहारबाट २०७० सालको बौद्ध परियत्ति शिक्षाको परिक्षामा उत्तिर्ण विद्यार्थीहरूलाई पुरस्कार दो. गुणवती गुरुमांबाट वितरण गरिएको थियो । उक्त पुरस्कार दाता ध्रुवराज कर्णिकारले आफ्नो दिवंगत पिताको पुण्यस्मृतिमा प्रायोजन गरिएको थियो ।

Downloaded from http://www.dhamma.digital

नरः बुद्ध विहार, हाँडीगाउँमा धर्मदेशना

प्रस्तोता- श्यामलाल चित्रकार

नरः बुद्ध विहार, हाँडिगाउँमा हरेक महिनाको पहिलो शनिश्चरवारका दिनमा धर्मदेशना कार्यक्रम राख्दै आएकोमा २०७१ साल भाद्र महिनाको पहिलो शनिश्चर बार ७ गते धर्मकीर्ति विहारका श्रद्धेय मेत्तावती गुरुमांले बुद्ध पूजाका साथै धर्मदेशना गर्नुभयो । उहाँ श्रद्धेय गुरुमांले निम्न लिखित बालवग्गोको धम्मपद गाथा नं. ७१ व्याख्या गर्नुहुँदै विहार जलाएको पापको फलबाट टाउको देखि पुच्छरसम्म दनदनी बलेको अवस्थामा परी असाध्यै दुःख कष्ट भोगी रहेको अही प्रेतको कथा सुनाउनु भयो । कसैले अलिकति पाप गरेर के हुन्छ भनी नठान्नु भनी गुरुमांले चेतावनी दिनुभयो ।

न हि पापं कतं कम्मं - सज्जु खीरं'व मुच्चति ।
दहन्तं बाल मन्वेति - भस्मच्छन्नो'व पापको ॥

अर्थ– जसरी दूध दुहिनासाथ बिग्रन्दैन त्यसरी नै पापको फल गर्नासाथ आउँदैन । खरानी भित्रको आगो विस्तारै पोलेर आए जस्तै पापको फलबाट पनि विस्तारै विस्तारै पोलेर आउँछ ।

आज गुँला महिनाको पञ्चदान दिने दिन भएकोले वज्राचार्यहरूले वाचन गर्ने दानको गाथा भन्नुहुँदै एउटी दासी महिलाले श्रद्धा पूर्वक भिक्षुहरूलाई भोजन दान दिंदा उत्तीखैरै राजाबाट प्रशस्त धन पाई सुख पूर्वक जीवन बिताउन पाएको कथा पनि गुरुमांले बताउनु भयो ।

वज्राचार्यहरूले गर्नु हुने दान प्रशंसा –

दानं विभुषणं लोके दानं दुर्गति निवारणम् ।
दानं स्वर्गस्य सोपानं दानं शान्तिकरं शुभम् ॥

अर्थ– दान नै लोकमा गहना हो, दानले नर्कमा लाँदैन, दान नै स्वर्गमा लैजाने भऱ्याङ्ग हो, दान नै शान्तिको मार्ग हो ।

अनिच्चावत संखारा उप्पादवय धम्मिनो
उपज्जित्वा निरूज्झन्ति तेसं ऊपसमो सुखो

जन्म :
विसं १९८७ मंसिर ९ गते,
चौथी

दिवंगत :
विसं २०७१ साल भाद्र ६ गते,
द्वादसी, शुक्रवार

दिवंगत इन्द्र शोभा शाक्य, नघः यैं

जिमि पूज्य माँ इन्द्रशोभा शाक्य भाद्र ६ गते शुक्रवार आकाभ्काकां दिवंगत जुया बिज्यात । थुगु दुःखद् घडी बिचाः हाय्कः बिज्याःपिं सकल थःथिति, दाजुकिजा, तःक्येहेँपिं लगायत सकल पासाभाईपिन्त कृतज्ञता व आभार द्यछासें साधुवाद व्यक्त यानाच्वना ।

दिवंगत जुयाबिज्याःम्ह मांया सुगति कामना यासे वसपोलयात याकन हे निर्वाण पद प्राप्त ज्वीमा धकाः दुनुगलं निसें पुण्यानुमोदन यानाच्वना ।

म्ह्याय् पिं	–	*जिलाजंपिं*	*छय्*	*छय्भौ*	*जिलाजं*	*छय्*	*छय्भौ*	*छुई*
दिलहेरा	–	**कमल भैल**	**कबिर**	**पुनम**	–	**प्रतिभा**	**किशोर**	**मेरीना, श्रीया, श्रेयश,**
मीना	–	**रत्नदेब वज्राचार्य**	**सरिना**	–	**दिपेश**	**पवन**	**सुष्मा**	**प्रयेश, कलशा, अभिराज**
बीणा	–	**सानुबाबु शाक्य**	**रबिन**	**चर्चिता**	–	**नमित**	–	**कलश**
अनार	–	**नरेन्द्रमान शाक्य**	**शबिर**	**शर्लि**	–	**शैलेश**	–	
अर्चना	–	**राजेन्द्र शाक्य**	**रश्मि**	–	**दीपक**	**आर्यन**	–	
			अनुप	–	–			

Downloaded from http://www.dhamma.digital

धर्मोदय सभाया मूल्याः सागरमान वज्राचार्यजुयात दुनुगलं निसें लसहना व भिन्तुना!

धर्मोदय सभाका महासचिव सागरमान वज्राचार्यज्यूलाई हार्दिक बधाइ तथा शुभकामना !

Heartiest Congratulations and Best Wishes to Dharmodaya Sabha Secretary General Sagar Man Bajracharya

नेपालदेसया राष्ट्रीय बौद्ध महासंघ कथं जक मखुसे, विश्व बौद्ध भ्रातृत्व संघया क्षेत्रीय केन्द्र कथं नांजागु धर्मोदय सभाया मूल्याः पदय् निर्विरोधकथं नियुक्तजुया बिज्याःम्ह हनबहःम्ह सागरमान वज्राचार्यजु यात दुनुगलं निसें लसहना दछाना।

नापं वय्‌कलया ज्यासनाईया दुने थःगु ज्याखं पूवंक हयमा, धर्मोदय सभायात थेरवाद, महायान व वज्रयानया स्वथी निकाय दथुइ समन्वय व सद्भावया अभिवृद्धि यासे राष्ट्रीय नापं अन्तर्राष्ट्रीय स्थल बुद्ध धर्म व्यापककथं प्रचार प्रसार व संवर्द्धन याना वनीगु अभियानय् न्हिथं न्ह्यानवनीगु सभाकथं थकाय् हयमा धका भिन्तुना दछाना च्वना।

- सुवन् वज्राचार्य, इजुमि व मुनि, जपान (किजा व परिवार)
- मनिषा वज्राचार्य, अमेरिका (म्ह्याय्)
- सरस्वति शाक्य, सविता, राज, व डीन, क्यानडा; सरोज व सुमि, यें (तता व परिवार)
- मञ्जुरी वज्राचार्य, हेटौंडा (तता)

Heartiest congratulations to Sagar Man Bajracharya on his unanimous election to the office of the Secretary General of Dharmodaya Sabha, renowned not only as the National Buddhist Organization of Nepal but also the Regional Center of the World Fellowship of Buddhists.

We wish him all the best for the achievements during his tenure while promoting Dharmodaya Sabha into an organization that will consolidate coordination and friendship among the three sects of Theravada, Mahayana and Vajrayana, and lead the campaign for the wider spread and promotion of Buddhism in both the national and international fields.

- Suwarn Vajracharya, Izumi and Muni, Japan (Younger Brother and family)
- Manisha Bajracharya, U.S.A. (Daughter)
- Sarasvati Shakya, Sabita, Raj and Deen, Canada; Saroj and Sumi, Kathmandu (Elder sister and family)
- Manjuri Bajracharya, Hetaunda (Eldest sister)

नेपाली राष्ट्रिय बौद्ध महासंघ मात्र नभइ, विश्व बौद्ध भातृत्व संघका क्षेत्रीय केन्द्रको रुपमा समेत प्रसिद्ध धर्मोदय सभाका महासचिवको पदमा निर्विरोध नियुक्त हुनु भएका सागरमान वज्राचार्यज्यूलाई हार्दिक बधाई छ ।

साथै वहाँको कार्यावधि भित्र आफ्ना जिम्मेवारी पुरागर्न सकोस्, धर्मोदय सभालाई थेरवाद, महायान र वज्रयानका त्रैनिकाय बीच समन्वय एवं सद्भावको अभिवृद्धि गरी राष्ट्रिय एवं अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा बुद्ध धर्म व्यापक रुपमा प्रचार प्रसार र संवर्द्धन गरिजाने अभियानमा सदा अघिबढ्ने सभाको रुपमा प्रवर्त्तन गर्न सकोस् भनी शुभकामना गर्दछौं ।

- सुवन् वज्राचार्य, इजुमि र मुनि, जपान (भाई र परिवार)
- मनिषा वज्राचार्य, अमेरिका (छोरी)
- सरस्वती शाक्य, सबिता, राज र डीन, क्यानडा; सरोज र सुमि, काठमाडौं (दिदी र परिवार)
- मञ्जुरी वज्राचार्य, हेटौंडा (दिदी)

मुद्रक: न्यू नेपाल प्रेस प्रधान कार्यालय: १४२ मनकामना मार्ग, नागपोखरी, काठमाडौं | फोन: ४४३४८५०, ४४३४७५३ | email: newnepalpress011@gmail.com
सम्पर्क कार्यालय: शुक्रपथ, काठमाडौं | फोन: ४२५९०३२, ४२५९४५०

Downloaded from http://www.dhamma.digital

THE DHARMAKIRTI

A BUDDHIST MONTHLY

लुम्बिनी स्थित **"Geden International Austria"**

"मन्दिर भित्र स्थापना गरिएको "मायादेवीको कोखबाट सिद्धार्थ कुमारको जन्म भएको प्रतिमा"

वर्ष-३२; अङ्क-५ बु.सं. २५५८, अँयाः पुन्हि

Downloaded from http://www.dhamma.digital

युवाहरूको लागि बुद्ध शिक्षा

२०७१ भाद्र १४ गते, शनिवार
स्थान- धम्महल, धर्मकीर्ति विहार

यसदिन धर्मकीर्ति विहारको धम्महलमा "युवाहरूको लागि बुद्ध शिक्षा" विषयमा एकदिने तालिम सञ्चालन गरिएको थियो ।

धम्मवती गुरुमांले ओवाद दिनुहुँदै

धर्मकीर्ति विहारको स्वर्ण महोत्सव २०७१ को उपलक्ष्यमा धर्मकीर्ति विहार स्वर्ण महोत्सव व्यवस्थापन समितिको आयोजनामा सञ्चालित उक्त कार्यक्रम उर्मिला ताम्राकारले सञ्चालन गर्नुभएको थियो ।

कार्यक्रमको शुरुमा धर्मकीर्ति विहारका संस्थापक अध्यक्ष धम्मवती गुरुमांबाट बुद्ध शिक्षा किन आवश्यक भन्ने विषयमा ओवाद दिनुभएको थियो ।

लगभग २१ जना युवाहरू सहभागी भएको उक्त कक्षामा ३ जना प्रशिक्षकहरूले विभिन्न विषयमा यसरी प्रशिक्षण दिनुभएका थिए ।

प्रशिक्षक	प्रशिक्षण विषय
सह-प्राध्यापक मदनरत्न मानन्धर	सुखी जीवनको रहस्य
भिक्षु पञ्ञासार	चतु आर्य सत्य
सह-प्राध्यापक त्रिरत्न मानन्धर	बुद्धधर्मका विविध आयामहरू

कक्षाको अन्तिम चरणमा सहभागी युवाहरू मध्ये केहीले आ-आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नुभएका थिए ।

सह-प्राध्यापक मदनरत्न मानन्धर

भिक्षु पञ्ञासार

सह-प्राध्यापक त्रिरत्न मानन्धर

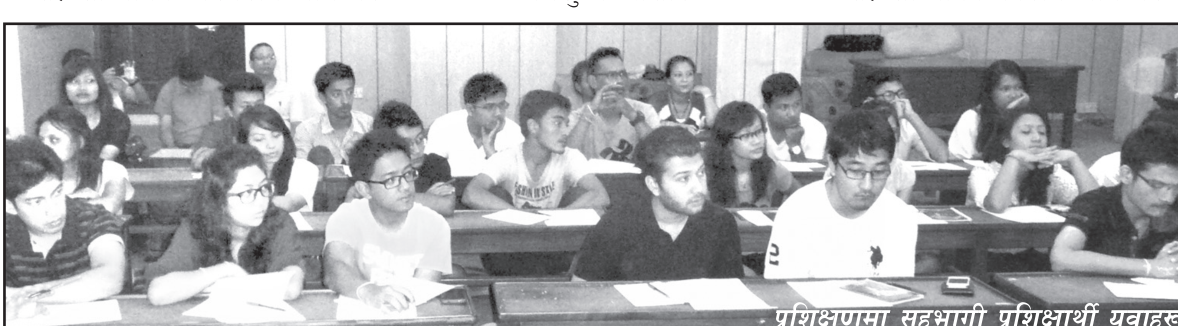

प्रशिक्षणमा सहभागी प्रशिक्षार्थी युवाहरू

Downloaded from http://www.dhamma.digital